Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

4. oktober 2024*

»Appel – konkurrence – karteller – markedet for rundt armeringsstål – Europa-Kommissionens afgørelse, hvorved der fastslås en overtrædelse af artikel 65 KS, efter EKSF-traktatens udløb, på grundlag af forordning (EF) nr. 1/2003 – afgørelse truffet efter annullation af tidligere afgørelser – afholdelse af en ny mundtlig høring i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder – ret til forsvar – princippet om god forvaltning – krav om upartiskhed – rimelig frist – begrundelsespligt – proportionalitet – princippet ne bis in idem – ulovlighedsindsigelse – skærpende omstændigheder – recidiv – formildende omstændigheder – ligebehandling«

I sag C-31/23 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 19. januar 2023,

Ferriere Nord SpA, Osoppo (Italien), ved avvocati B. Comparini, G. Donà og W. Viscardini,

appellant,

de øvrige parter i appelsagen:

Europa-Kommissionen ved G. Conte, P. Rossi og C. Sjödin, som befuldmægtigede, bistået af avvocato M. Moretto,

sagsøgt i første instans,

Rådet for Den Europæiske Union ved E. Ambrosini og O. Segnana, som befuldmægtigede,

intervenient i første instans,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, T. von Danwitz, og dommerne P.G. Xuereb (refererende dommer) og A. Kumin,

generaladvokat: N. Emiliou,

* Processprog: italiensk.

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Ferriere Nord SpA har med sin appel principalt nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 9. november 2022, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-667/19, herefter »den appellerede dom«, EU:T:2022:692), hvorved Retten frifandt Kommissionen for appellantens principale påstand om annullation af Kommissionens afgørelse C(2019) 4969 final af 4. juli 2019 om en procedure efter EKSF-traktatens artikel 65 (sag AT.37956 – Rundt armeringsstål) (herefter »den omtvistede afgørelse«), for så vidt som den vedrører appellanten. Subsidiært har dette selskab nedlagt påstand dels om ophævelse af den appellerede dom, for så vidt som Retten herved frifandt Kommissionen for selskabets subsidiære påstand om delvis annullation af den omtvistede afgørelse, dels om delvis annullation af denne afgørelse og nedsættelse af den bøde, som selskabet er blevet pålagt.

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 1/2003

2 Artikel 7 i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [artikel 101 TEUF og 102 TEUF] (EFT 2003, L 1, s. 1) med overskriften »Konstatering og standsning af overtrædelser« fastsætter i stk. 1:

»Hvis Kommissionen på grundlag af en klage eller på eget initiativ konstaterer, at […] artikel [101 TEUF] eller [102 TEUF] er overtrådt, kan den ved en beslutning pålægge de deltagende virksomheder eller virksomhedssammenslutninger at bringe den pågældende overtrædelse til ophør. I denne forbindelse kan den pålægge dem enhver forpligtelse af adfærdsregulerende eller strukturel karakter, der står i passende forhold til overtrædelsen, og som er nødvendig for effektivt at bringe overtrædelsen til ophør. Strukturelle foranstaltninger kan kun pålægges, såfremt der ikke forefindes ligeså effektive adfærdsregulerende foranstaltninger, eller såfremt en ligeså effektiv adfærdsregulerende foranstaltning, ville være mere byrdefuld for den pågældende virksomhed end en strukturel foranstaltning. Når Kommissionen har en berettiget interesse deri, kan den endvidere fastslå, at der tidligere forelå en overtrædelse, som er bragt til ophør.«

3 Denne forordnings artikel 14 med overskriften »Det rådgivende udvalg« bestemmer:

»1. Kommissionen hører et rådgivende udvalg for kartel- og monopolspørgsmål, inden der vedtages en beslutning i henhold til artikel 7, 8, 9, 10 og 23, artikel 24, stk. 2, samt artikel 29, stk. 1.

2. Det rådgivende udvalg er med henblik på drøftelse af konkrete sager sammensat af repræsentanter for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder. […]

[...]

5. Kommissionen tager størst muligt hensyn til udtalelsen fra det rådgivende udvalg. Den underretter udvalget om, hvorledes den har taget hensyn til udtalelsen.

[...]«

4 I henhold til forordningens artikel 23, stk. 2, litra a), kan Kommissionen ved beslutning pålægge virksomheder og virksomhedssammenslutninger bøder, hvis de forsætligt eller uagtsomt overtræder artikel 101 TEUF eller 102 TEUF.

5 Samme forordnings artikel 25 med overskriften »Forældelsesfrister for pålæggelse af sanktioner« bestemmer:

»1. Kommissionens beføjelse i henhold til artikel 23 og 24 forældes:

a) efter tre år ved overtrædelse af bestemmelser om indhentning af oplysninger eller gennemførelse af kontrolundersøgelser

b) efter fem år ved andre overtrædelser.

2. Forældelsesfristen regnes fra den dag, hvor overtrædelsen er begået. Ved vedvarende eller gentagne overtrædelser regnes fristen dog først fra den dag, hvor overtrædelsen er ophørt.

3. Hver gang Kommissionen eller en medlemsstats konkurrencemyndighed tager skridt til at undersøge eller forfølge overtrædelsen, afbrydes forældelsesfristen for pålæggelse af bøder eller tvangsbøder. Forældelsesfristen afbrydes med virkning fra den dag, hvor det pågældende skridt meddeles mindst én af de virksomheder eller virksomhedssammenslutninger, der har medvirket ved overtrædelsen. Forældelsesfristen afbrydes bl.a. af følgende skridt:

a) Kommissionens eller en national konkurrencemyndigheds skriftlige begæringer om oplysninger

b) skriftlige fuldmagter til at foretage kontrolundersøgelser, som Kommissionen eller en national konkurrencemyndighed har udstedt til sine repræsentanter

c) Kommissionens eller en national konkurrencemyndigheds indledning af en procedure

d) Kommissionens eller en national konkurrencemyndigheds meddelelse af klagepunkter.

4. Afbrydelsen af forældelsesfristen har virkning over for alle virksomheder og virksomhedssammenslutninger, der har medvirket ved overtrædelsen.

5. Forældelsesfristen løber på ny efter hver afbrydelse. Forældelsesfristen udløber dog senest den dag, hvor der er forløbet en periode svarende til den dobbelte forældelsesfrist, uden at Kommissionen har pålagt en bøde eller tvangsbøde; Denne periode forlænges med den tid, hvor forældelsen har været stillet i bero i henhold til stk. 6.

6. Forældelsen for pålæggelse af bøder eller tvangsbøder stilles i bero, så længe en sag om Kommissionens beslutning verserer for Domstolen.«

6 Artikel 27 i forordning (EF) nr. 1/2003 med overskriften »Høring af parterne, klagerne og andre interesserede« bestemmer:

»1. Før Kommissionen træffer beslutning i henhold til artikel 7, 8, 23 og artikel 24, stk. 2, giver den de virksomheder eller virksomhedssammenslutninger, der er omfattet af den procedure, som Kommissionen har iværksat, lejlighed til at udtale sig om Kommissionens klagepunkter. Kommissionen lægger kun de klagepunkter til grund for sine beslutninger, som de deltagende parter har haft lejlighed til at udtale sig om. Klagerne inddrages i vid udstrækning i proceduren.

2. De deltagende parters ret til forsvar skal sikres fuldt ud i procedureforløbet. [...]

3. Hvis Kommissionen finder det nødvendigt, kan den også indhente udtalelser fra andre fysiske eller juridiske personer. Når fysiske eller juridiske personer, der godtgør, at de har tilstrækkelig interesse i sagen, anmoder om at måtte udtale sig, skal deres anmodning efterkommes. Medlemsstaternes konkurrencemyndigheder kan ligeledes anmode Kommissionen om at indhente udtalelser fra andre fysiske eller juridiske personer.

[...]«

Forordning nr. 773/2004

7 Artikel 11 med overskriften »Ret til at blive hørt« i Kommissionens forordning (EF) nr. 773/2004 af 7. april 2004 om Kommissionens gennemførelse af procedurer i henhold til artikel [101 TEUF] og [102 TEUF] (EUT 2004, L 123, s. 18), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 622/2008 af 30. juni 2008 (EUT 2008, L 171, s. 3) (herefter »forordning nr. 773/2004«), bestemmer:

»1. Kommissionen skal give de parter, som den har rettet en meddelelse af klagepunkter til, lejlighed til at blive hørt, før høring af det rådgivende udvalg, der er nævnt i artikel 14, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1/2003.

2. I sine beslutninger behandler Kommissionen kun klagepunkter, som de i stk. 1 nævnte parter har haft mulighed for at fremsætte bemærkninger til.«

8 Artikel 12 i forordning nr. 773/2004 bestemmer:

»1. Kommissionen skal give de parter, som den har rettet en meddelelse af klagepunkter til, lejlighed til at uddybe deres argumenter under en mundtlig høring, hvis de anmoder herom i deres skriftlige indlæg.

2. Ved indgivelsen af deres forligsindlæg skal parterne over for Kommissionen bekræfte, at de kun vil forlange en mundtlig høring afholdt med henblik på at kunne udbygge deres argumenter, såfremt klagepunktsmeddelelsen ikke afspejler indholdet af deres forligsindlæg.«

9 Forordningens artikel 13 med overskriften »Høring af andre« bestemmer:

»1. Hvis andre fysiske eller juridiske personer end de i artikel 5 og 11 omhandlede anmoder om at blive hørt og godtgør en tilstrækkelig interesse, underretter Kommissionen dem skriftligt om procedurens karakter og genstand og fastsætter en frist for fremsættelse af deres skriftlige bemærkninger.

2. Kommissionen kan efter omstændighederne opfordre de i stk. 1 nævnte personer til at uddybe deres argumenter under den mundtlige høring af de parter, som den har rettet en meddelelse af klagepunkter til, hvis de i stk. 1 nævnte personer har anmodet herom i deres skriftlige bemærkninger.

3. Kommissionen kan opfordre enhver anden person til at fremsætte skriftlige bemærkninger og til at overvære den mundtlige høring af de parter, som den har rettet en meddelelse af klagepunkter til. Kommissionen kan også opfordre sådanne personer til at fremsætte bemærkninger under den mundtlige høring.«

10 Den nævnte forordnings artikel 14 med overskriften »Gennemførelse af mundtlige høringer« har følgende ordlyd:

»1. Høringerne gennemføres af en høringskonsulent i fuld uafhængighed.

2. Kommissionen indbyder de personer, der skal høres, til at deltage i den mundtlige høring på en dato, som den fastsætter.

3. Kommissionen indbyder konkurrencemyndighederne i medlemsstaterne til at deltage i den mundtlige høring. Den kan ligeledes indbyde embedsmænd og andre ansatte fra andre myndigheder i medlemsstaterne.

[...]«

Meddelelsen af 2011

11 Meddelelse fra Kommissionen om bedste praksis ved behandlingen af konkurrencesager efter artikel 101 [TEUF] og 102 […] TEUF (EUT 2011, C 308, s. 6) (herefter »meddelelsen af 2011«) er, som det fremgår af punkt 1 heri, først og fremmest en vejledning om de procedurer, der i praksis følges ved behandlingen af konkurrencesager efter artikel 101 TEUF og 102 TEUF.

12 Det fremgår af denne meddelelses punkt 6, at meddelelsen fra datoen for dens offentliggørelse fandt anvendelse »i verserende [...] og fremtidige sager«. Hvad angår verserende sager fandt meddelelsen ifølge dens fodnote 16 anvendelse »på alle proceduremæssige skridt, som stadig skal tages efter offentliggørelsen«.

13 Samme meddelelses punkt 84, 86 og 109 har følgende ordlyd:

»(84) Det vil klart fremgå af klagepunktsmeddelelsen, om Kommissionen har til hensigt at pålægge virksomhederne bøder, hvis klagepunkterne fastholdes [...] I klagepunktsmeddelelsen vil Kommissionen angive de vigtigste faktiske og retlige omstændigheder, der kan føre til bødepålæg, herunder overtrædelsens varighed og grovhed, og om den blev begået forsætligt eller uagtsomt. Desuden vil det af klagepunktsmeddelelsen fremgå tilstrækkeligt klart, om nogle omstændigheder vil kunne blive betragtet som skærpende omstændigheder eller, om muligt, formildende omstændigheder.

[...]

(86) Hvis Kommissionen i sin endelige afgørelse skulle beslutte at se bort fra faktiske eller retlige omstændigheder angivet i klagepunktsmeddelelsen til ugunst for en eller flere parter, eller skulle Kommissionen ønske at tage hensyn til yderligere inkriminerende beviser, vil den eller de berørte parter altid på behørig vis få lejlighed til at fremsætte deres bemærkninger hertil.

[...]

(109) Hvis der efter udsendelsen af klagepunktsmeddelelsen fremkommer nye beviser, som Kommissionen har til hensigt at støtte sig på, eller hvis Kommissionen agter at ændre sin retlige vurdering til ugunst for de implicerede virksomheder, vil de pågældende få lejlighed til at fremsætte deres bemærkninger til disse nye elementer.«

Sagens baggrund og den omtvistede afgørelse

14 Sagens baggrund er fremstillet i den appellerede doms præmis 1-31.

»1. [Appellanten], Ferriere Nord SpA, er et selskab i henhold til italiensk ret, som siden april 1992 har drevet virksomhed i sektoren for rundt armeringsstål.

A. Kommissionens første afgørelse (2002)

2. Fra oktober til december 2000 foretog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i henhold til artikel 47 KS en række kontrolundersøgelser hos italienske virksomheder, der producerede rundt armeringsstål, herunder [appellanten], og hos en sammenslutning af stålvirksomheder, Federazione imprese siderurgiche italiane (sammenslutningen af italienske jern- og stålvirksomheder (herefter »Fédération«)). Den rettede ligeledes anmodninger om oplysninger til dem i henhold til denne bestemmelse.

3. Den 26. marts 2002 indledte Kommissionen en administrativ procedure i henhold til artikel 65 KS og formulerede klagepunkter i henhold til artikel 36 KS (herefter »klagepunktsmeddelelsen«), som bl.a. blev meddelt [appellanten]. [Appellanten] besvarede klagepunktsmeddelelsen den 31. maj 2002.

4. En mundtlig høring af parterne i den administrative procedure fandt sted den 13. juni 2002.

5. Den 12. august 2002 tilsendte Kommissionen de samme adressater en supplerende klagepunktsmeddelelse (herefter »den supplerende klagepunktsmeddelelse«) i medfør af artikel 19, stk. 1, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i artikel [81 EF og 82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81). Heri redegjorde Kommissionen for sit standpunkt med hensyn til procedurens fortsættelse efter EKSF-traktatens udløb den 23. juli 2002. [Appellanten] besvarede den supplerende klagepunktsmeddelelse den 20. september 2002.

6. Endnu en mundtlig høring af parterne i den administrative procedure i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder fandt sted den 30. september 2002. Høringen vedrørte den supplerende klagepunktsmeddelelse, dvs. retsvirkningerne af EKSF-traktatens udløb for procedurens fortsættelse.

7. Efter afslutningen af den administrative procedure vedtog Kommissionen beslutning K(2002) 5087 endelig af 17. december 2002 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 (COMP/37.956 – Rundt armeringsstål) (herefter »2002-beslutningen«), rettet til [Fédération] og otte virksomheder, herunder [appellanten]. Heri fastslog den, at de sidstnævnte fra december 1989 til juli 2000 havde gennemført en kompleks, samlet og vedvarende aftale på det italienske marked for rundt armeringsstål i stænger eller ruller (herefter »rundt armeringsstål«), som havde til formål eller virkning at fastsætte priser og begrænse eller kontrollere produktionen eller afsætningen, hvilket var i strid med artikel 65, stk. 1, KS.

8. Hvad angik [appellantens] deltagelse i overtrædelsen bemærkede Kommissionen, at denne strakte sig fra den 1. april 1993 til den 4. juli 2000. Den pålagde som følge heraf [appellanten] en bøde på 3,57 mio. EUR. Dette beløb omfattede en bødenedsættelse på 20% til fordel for [appellanten] i henhold til afsnit D, nr. 1), i Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996, C 207, s. 4, [...]), hvori foreskrives muligheden for at opnå en nedsættelse af den bøde, som skulle have været betalt af virksomheder, der samarbejder ved inden afsendelsen af klagepunktsmeddelelsen at forsyne Kommissionen med oplysninger, dokumentation eller andet bevismateriale, som bidrager til at fastslå overtrædelsens eksistens.

9. Den 10. marts 2003 anlagde [appellanten] søgsmål ved Retten til prøvelse af 2002-beslutningen. Retten annullerede nævnte beslutning, for så vidt som den vedrørte [appellanten] (dom af 25.10.2007, Ferriere Nord mod Kommissionen, T-94/03, […], EU:T:2007:320) og de øvrige virksomheder, der var adressater herfor, med den begrundelse, at det anvendte retsgrundlag, dvs. artikel 65, stk. 4 og 5, KS, ikke længere var gældende, da denne beslutning blev vedtaget. Kommissionen havde således ikke kompetence til i henhold til disse bestemmelser at konstatere og pålægge sanktioner for en overtrædelse af artikel 65, stk. 1, KS efter EKSF-traktatens udløb. Retten undersøgte ikke de øvrige aspekter ved denne beslutning.

10. 2002-beslutningen blev endelig i forhold til [Fédération], som ikke havde anlagt sag for Retten.

B. Kommissionens anden afgørelse (2009)

11. Ved skrivelse af 30. juni 2008 meddelte Kommissionen [appellanten] og de øvrige berørte virksomheder, at den havde til hensigt at vedtage en ny beslutning, idet den ville ændre det anvendte retsgrundlag. Kommissionen præciserede desuden, at nævnte beslutning ville blive baseret på de beviser, der var blevet fremlagt i klagepunktsmeddelelsen og den supplerende klagepunktsmeddelelse. Efter Kommissionens anmodning fremsatte [appellanten] skriftlige bemærkninger den 1. august 2008.

12. Ved telefax af 24. juli og 25. september 2008 samt af 13. marts, 30. juni og 27. august 2009 anmodede Kommissionen [appellanten] om oplysninger vedrørende udviklingen i virksomhedens aktionærstruktur og formuesituation. [Appellanten] besvarede disse anmodninger om oplysninger ved e-mails af 1. august og 1. oktober 2008 samt af 18. marts, 1. juli og 8. september 2009.

13. Den 30. september 2009 vedtog Kommissionen beslutning K(2009) 7492 endelig om en procedure efter EKSF-traktatens artikel 65 (sag COMP/37.956 – Rundt armeringsstål, Ny vedtagelse), som blev sendt til de samme virksomheder som 2002-beslutningen, herunder [appellanten]. Denne beslutning blev vedtaget på grundlag af de proceduremæssige regler i EF-traktaten og [forordning nr. 1/2003]. Beslutningen var støttet på de elementer, der var nævnt

i klagepunktsmeddelelsen og i den supplerende klagepunktsmeddelelse, og gengav i det væsentlige indholdet af og konklusionerne i 2002-beslutningen. Navnlig var den bøde på 3,57 mio. EUR, som [appellanten] var blevet pålagt, uændret.

14. Den 8. december 2009 vedtog Kommissionen en ændringsafgørelse, i hvis bilag de tabeller, som illustrerede prisvariationerne, og som manglede i dens beslutning af 30. september 2009, var indarbejdet, og ændringsafgørelsen korrigerede de nummererede henvisninger til de nævnte tabeller i otte fodnoter.

15. Den 19. februar 2010 anlagde [appellanten] sag ved Retten til prøvelse af Kommissionens beslutning af 30. september 2009, som ændret (herefter »2009-beslutningen«). Den 9. december 2014 nedsatte Retten den bøde, som [appellanten] var blevet pålagt, til 3,42144 mio. EUR, eftersom virksomheden i tre år ikke havde deltaget i den del af kartellet, som vedrørte begrænsning af eller kontrol med produktion eller afsætningen, og frifandt i øvrigt Kommissionen (dom af 9.12.2014, Ferriere Nord mod Kommissionen, T-90/10, […], EU:T:2014:1035). Retten annullerede delvist 2009-beslutningen i forhold til en anden af modtagerne, nedsatte den bøde, som en anden modtager var blevet pålagt, og frifandt Kommissionen i de øvrige søgsmål.

16. Den 20. februar 2015 iværksatte [appellanten] appel til prøvelse af dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, […], EU:T:2014:1035). Ved dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), ophævede Domstolen Rettens dom og annullerede 2009-beslutningen i forhold til bl.a. [appellanten].

17. Ved dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), fastslog Domstolen, at når en afgørelse blev vedtaget på grundlag af forordning nr. 1/2003, skulle den procedure, som resulterede i denne afgørelse, være i overensstemmelse med de proceduremæssige regler, som er fastsat ved [forordning (EF) nr. 773/2004], selv om denne procedure var begyndt inden ikrafttrædelsen af disse regler.

18. Domstolen fastslog, at i denne sag kunne den mundtlige høring den 13. juni 2002, som var den eneste, der vedrørte sagens realitet, ikke anses for at opfylde de proceduremæssige krav vedrørende vedtagelsen af en afgørelse på grundlag af forordning nr. 1/2003, da medlemsstaternes konkurrencemyndigheder ikke havde deltaget.

19. Domstolen fastslog, at Retten havde begået en fejl, da den fastslog, at Kommissionen ikke havde pligt til inden vedtagelsen af 2009-beslutningen at organisere en ny mundtlig høring, med den begrundelse, at virksomhederne allerede havde haft mulighed for at blive hørt mundtligt under høringerne den 13. juni og den 30. september 2002.

20. I dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), erindrede Domstolen om betydningen af, at der efter anmodning fra de berørte parter afholdes en mundtlig høring, som konkurrencemyndighederne i medlemsstaterne indbydes til, idet undladelsen heraf udgør en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter.

21. Domstolen fastslog, at for så vidt som denne ret som udtrykkeligt foreskrevet i forordning nr. 773/2004 ikke var blevet overholdt, var det ikke nødvendigt for den virksomhed, hvis rettigheder således var blevet tilsidesat, at godtgøre, at denne tilsidesættelse havde kunnet påvirke forløbet af proceduren og indholdet af [2009-beslutningen] til skade for virksomheden.

22. Domstolen ophævede ligeledes andre af Rettens domme af 9. december 2014 om lovligheden af 2009-beslutningen og annullerede således denne beslutning i forhold til fire andre virksomheder af de samme grunde. 2009-beslutningen blev derimod endelig for de virksomheder, som ikke havde appelleret de nævnte domme.

C. Kommissionens tredje afgørelse (2019)

23. Ved skrivelse af 15. december 2017 meddelte Kommissionen [appellanten], at den havde til hensigt at genoptage den administrative procedure og som led heri at organisere en ny mundtlig høring af parterne i nævnte procedure i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder.

24. Ved skrivelse af 1. februar 2018 fremsatte [appellanten] bemærkninger, hvori selskabet anfægtede Kommissionens beføjelse til at genoptage den administrative procedure og opfordrede sidstnævnte til ikke at genoptage proceduren.

25. Den 23. april 2018 afholdt Kommissionen en ny mundtlig høring vedrørende sagens realitet, hvori [appellanten] og tre andre virksomheder, der var adressater for 2009-beslutningen, deltog i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder og høringskonsulenten.

26. Ved skrivelser 19. november 2018 samt af 17. januar og 6. maj 2019 sendte Kommissionen [appellanten] tre anmodninger om oplysninger vedrørende virksomhedens aktionærstruktur og formuesituation. [Appellanten] besvarede denne anmodning om oplysninger ved skrivelser af henholdsvis 10. december 2018 samt 31. januar og 9. maj 2019.

27. Den 21. juni 2019 deltog [appellanten] i et møde med Kommissionens tjenestegrene, hvorunder de sidstnævnte anførte, at de havde besluttet at foreslå kommissærkollegiet at vedtage en ny afgørelse om pålæggelse af en sanktion, men at de, henset til den objektivt set forlængede sagsbehandlingstid, ville foreslå anvendelsen af en usædvanlig formildende omstændighed.

28. Den 4. juli 2019 vedtog Kommissionen [den omtvistede afgørelse], som blev tilsendt de fem virksomheder, i forhold til hvilke 2009-beslutningen var blevet annulleret, nemlig [appellanten], Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (tidligere Feralpi Siderurgica SpA og Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (tidligere Riva Acciaio SpA, senere Riva Fire SpA, herefter »Riva«) samt Valsabbia Investimenti SpA og Ferriera Valsabbia SpA.

29. Ved den [omtvistede] afgørelse konstaterede Kommissionen den samme overtrædelse som den, der var genstand for 2009-beslutningen, samtidig med at den nedsatte den bøde, som de virksomheder, der var adressater herfor, var blevet pålagt, med 50% som følge af procedurens varighed. [Appellanten] blev endvidere indrømmet en supplerende bødenedsættelse på 6%, eftersom selskabet i en vis periode ikke havde deltaget i den del af kartellet, der vedrørte begrænsningen af eller kontrollen med produktionen eller afsætningen. Ved den [omtvistede] afgørelses artikel 2 pålagde Kommissionen således [appellanten] en bøde på 2,237 mio. EUR.

30. Den 8. juli 2019 blev [appellanten] meddelt en ufuldstændig kopi af den [omtvistede] afgørelse, som kun indeholdt dennes ulige sider, hvilket selskabet meddelte Kommissionen den 9. juli 2019.

31. En fuldstændig udgave af den [omtvistede] afgørelse blev meddelt [appellanten] den 18. juli 2019.«

Sagen for Retten og den appellerede dom

15 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 30. september 2019 nedlagde appellanten principal påstand om annullation af den omtvistede afgørelse, for så vidt som den vedrører appellanten og, subsidiært, nedsættelse af den bøde, som appellanten var blevet pålagt.

16 Appellanten fremsatte til støtte for sin påstand om annullation af den omtvistede afgørelse i det væsentlige seks anbringender vedrørende for det første en tilsidesættelse af retten til forsvar og af proceduremæssige regler under den mundtlige høring den 23. april 2018, for det andet Kommissionens angiveligt ulovlige afslag på inden vedtagelsen af den omtvistede afgørelse at efterprøve denne afgørelses forenelighed med princippet om en rimelig sagsbehandlingstid, for det tredje en tilsidesættelse af princippet om en rimelig sagsbehandlingstid, for det fjerde en tilsidesættelse af begrundelsespligten, en overskridelse af beføjelser og en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet, for det femte en tilsidesættelse af princippet ne bis in idem og for det sjette den omstændighed, at den forældelsesordning, der er fastsat i artikel 25 i forordning nr. 1/2003, angiveligt er ulovlig.

17 Hvad navnlig angår det første anbringende gjorde appellanten med de to første af de fem klagepunkter, der blev fremsat i forbindelse med dette anbringende, for det første gældende, at der var tvivl om, hvorvidt det rådgivende udvalg, der er fastsat i forordning nr. 1/2003 (herefter »det rådgivende udvalg«), var upartisk, for så vidt som holdningen hos repræsentanterne for konkurrencemyndighederne i de medlemsstater, som dette udvalg består af, kunne være blevet påvirket af den omstændighed, at disse myndigheder havde fået kendskab til den holdning til sagen, som var indtaget dels af Kommissionen i sin 2002-beslutning og 2009-beslutning, dels af Retten i dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), og for det andet var Kommissionens uafhængighed påvirket af den omstændighed, at denne institution, støttet af denne dom, reelt ikke længere var i stand til at acceptere en modsat holdning, som måtte være indtaget af repræsentanter for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder i det rådgivende udvalg.

18 Appellanten gjorde med sit tredje klagepunkt gældende, at Kommissionen dels havde tilsidesat forskellige regler om afholdelse af mundtlige høringer, dels havde begået en fejl ved at undlade at indbyde Fédération, Leali SpA og dets datterselskab Acciaierie e Ferriere Leali Luigi SpA (herefter samlet »Leali«), Lucchini SpA, Riva, Industrie Riunite Odolesi SpA (herefter »IRO«) og Associazione Nazionale Sagomatori Ferro (den nationale sammenslutning af jernforarbejdningsvirksomheder) (herefter »Ansfer«) til den mundtlige høring den 23. april 2018, selv om disse enheder, idet de havde spillet en vigtig rolle i sagsakterne, kunne have meddelt medlemsstaternes konkurrencemyndigheder oplysninger, der gjorde det muligt for disse at fastlægge deres standpunkt med fuldt kendskab til sagen. Ifølge appellanten blev selskabets ret til forsvar tilsidesat, da den ikke kunne få fordel af en udtalelse, der var afgivet af disse myndigheder med fuldt kendskab til sagen.

19 Appellanten gjorde med sit fjerde klagepunkt gældende, at det ikke var muligt at afhjælpe den proceduremæssige fejl, som Domstolen havde påtalt. Som følge af den tid, der er gået, bevirkede ændringerne af identiteten på aktørerne og af markedets struktur ifølge appellanten, at der ikke igen kunne organiseres nogen mundtlig høring på identiske eller i det mindste tilsvarende vilkår som dem, der forelå i 2002.

20 Appellanten gjorde med sit femte klagepunkt navnlig gældende, at det rådgivende udvalgs udtalelse, som indeholdt en erklæring undertegnet af otte af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder, og hvorefter den mundtlige høring den 23. april 2018 havde afhjulpet den proceduremæssige fejl, som Domstolen havde konstateret i dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), var behæftet med fejl. To af disse otte myndigheder, herunder den refererende konkurrencemyndighed, deltog nemlig ikke i denne mundtlige høring.

21 Appellanten gjorde til støtte for sin subsidiære påstand om delvis annullation af den omtvistede afgørelse og en tilsvarende nedsættelse af den bøde, som selskabet var blevet pålagt, tre supplerende anbringender gældende, hvoraf det syvende vedrørte en tilsidesættelse af bevisbyrden og af princippet in dubio pro reo, det ottende vedrørte den omstændighed, at forhøjelsen af bøden på grund af gentagelsestilfælde angiveligt var ulovlig, og det niende vedrørte en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet for så vidt angår hensyntagen til formildende omstændigheder og den sene begrundelse for at indrømme en begrænset bødenedsættelse.

22 Ved afgørelse af 11. februar 2020 tillod Retten Rådet for Den Europæiske Union at intervenere til støtte for Kommissionens påstande.

23 Retten frifandt i den appellerede dom Kommissionen i det hele.

24 Hvad angår det første anbringende i første instans fastslog Retten for det første, at appellantens argumentation ikke kunne godtgøre, at det i det foreliggende tilfælde ikke var sikret, at såvel repræsentanterne for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder i det rådgivende udvalg som Kommissionen var upartiske. For det andet havde Kommissionen hverken tilsidesat reglerne om afholdelse af mundtlige høringer eller appellantens ret til forsvar ved ikke at indbyde visse virksomheder og sammenslutninger til den mundtlige høring den 23. april 2018. For det tredje påvirkede de ændringer i sammenhængen, der var sket med tiden, ikke Kommissionens mulighed for at genoptage en procedure efter annullationen af en af dens afgørelser ved en dom afsagt af Domstolen eller Retten, for så vidt som denne institution har kontrolleret, at fortsættelsen af proceduren stadig forekom at være en passende løsning i situationen, således som Kommissionen havde gjort i det foreliggende tilfælde. For det fjerde er argumentationen med henblik på at godtgøre, at det rådgivende udvalgs udtalelse var behæftet med en mangel, ugrundet.

25 Retten fandt hvad angår det tredje anbringende i første instans, at hverken varigheden af de administrative faser i den procedure, som Kommissionen havde gennemført, eller den samlede varighed af denne procedure var uforholdsmæssig lang, og at selv hvis det blev lagt til grund, at procedurens varighed kunne anses for at være i strid med princippet om en rimelig frist, havde appellanten under alle omstændigheder ikke godtgjort, at denne varighed havde medført et indgreb i selskabets ret til forsvar.

26 Retten fastslog hvad angår det fjerde anbringende i første instans for det første, at Kommissionen i tilstrækkelig grad havde redegjort for de grunde, der havde foranlediget den til at vedtage en ny afgørelse på trods af de to tidligere annullationer, for det andet, at den bøde, som appellanten var blevet pålagt i den omtvistede afgørelse, stadig havde en afskrækkende virkning, eftersom de bøder, der var blevet pålagt ved 2002-beslutningen og 2009-beslutningen, var blevet tilbagebetalt efter annullationen af disse beslutninger, for det tredje, at appellanten inden vedtagelsen af den omtvistede afgørelse endnu ikke var blevet pålagt en sanktion for den pågældende overtrædelse, henset til de to annullationer, der var sket, for det fjerde, at genoptagelsen af proceduren og

vedtagelsen af en ny afgørelse kunne lette opgaven for tredjeparter, der ønskede at anlægge et erstatningssøgsmål, navnlig henset til den omstændighed, at andre medlemsstater end Den Italienske Republik kunne være berørt, og at Kommissionen ikke kunne udelukke, at andre nationale lovgivninger end den italienske lovgivning kunne finde anvendelse, og for det femte, at proportionalitetsprincippet ikke var blevet tilsidesat.

27 Retten fastslog hvad angår det femte anbringende i første instans, at princippet ne bis in idem ikke var blevet tilsidesat, eftersom der på tidspunktet for den appellerede dom ikke var truffet en endelig afgørelse om sagens realitet for så vidt angår appellantens deltagelse i de overtrædelser, som selskabet blev foreholdt.

28 Retten fastslog hvad angår det sjette anbringende i første instans, at ulovlighedsindsigelsen vedrørende artikel 25 i forordning nr. 1/2003 skulle forkastes. Appellanten havde ikke godtgjort, at EU-lovgiver ved foreningen af de formål, som i denne henseende skulle tages i betragtning, havde overskredet den margen, som den råder over i denne forbindelse. Ved at fastsætte en forældelsesfrist på fem år for sanktioner for overtrædelser af EU-konkurrenceretten og, når denne frist afbrydes, ti år, fastsættes der nemlig en streng tidsmæssig grænse for Kommissionens indgriben. Hvad angår den omstændighed, at forældelsen i henhold til artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 stilles i bero, så længe en sag om Kommissionens afgørelse verserer, fremhævede Retten, at der er tale om situationer, hvor Kommissionens passivitet ikke er en følge af denne institutions manglende omhu.

29 Retten fandt hvad angår det ottende anbringende i første instans for det første, at forhøjelsen af den bøde, som appellanten var blevet pålagt på grund af gentagelsestilfælde, var tilstrækkeligt forudsigelig for appellanten og derfor ikke tilsidesatte selskabets ret til forsvar, for det andet, at den frist, der skulle tages i betragtning ved afgørelsen af, om der skulle pålægges en sådan forhøjelse, ikke var uforholdsmæssig lang, og for det tredje, at den forhøjelse på 50%, der blev foretaget i det foreliggende tilfælde på grund af gentagelsestilfælde, ikke var uforholdsmæssig.

30 Retten fastslog hvad angår det niende anbringende i første instans for det første, at forskellen mellem de nedsættelsessatser, der blev indrømmet appellanten og en anden virksomhed som følge af disse virksomheders manglende deltagelse i en specifik del af det kartel, der var omfattet af den omtvistede afgørelse, var begrundet, og for det andet, at Kommissionen ikke havde fremlagt oplysningerne herom for sent.

Parternes påstande for Domstolen

31 Appellanten har med appellen nedlagt følgende påstande:

– Principalt ophæves den appellerede dom, og som følge heraf annulleres den omtvistede afgørelse.

– Subsidiært ophæves den appellerede dom, for så vidt som appellantens subsidiære påstand om delvis annullation af den omtvistede afgørelse ikke blev taget til følge, denne afgørelse annulleres delvist, og den bøde, som appellanten er blevet pålagt, nedsættes.

– Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne for begge instanser.

32 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

– Appellen forkastes.

– Appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

33 Rådet har nedlagt påstand om, at ulovlighedsindsigelsen vedrørende artikel 25 i forordning nr. 1/2003 forkastes, og at appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne i appelsagen.

Appellen

34 Appellanten har til støtte for appellen fremsat otte anbringender.

Det første anbringende

35 Appellanten har med det første anbringende, der består af fire led, gjort gældende, at Retten tilsidesatte retten til forsvar, undlod at undersøge beviser, gengav de faktiske omstændigheder og beviserne åbenbart urigtigt, tilsidesatte sin forpligtelse til at begrunde sine domme og foretog vilkårlige vurderinger.

Det tredje led

– *Parternes argumenter*

36 Appellanten har med det første anbringendes tredje led, som skal behandles først, i det væsentlige gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl, da den i den appellerede doms præmis 158-162 fastslog, at Kommissionen til trods for de ændringer, der var sket med hensyn til identiteten på aktørerne og af markedets struktur, havde kunnet afhjælpe den proceduremæssige mangel, som Domstolen havde påtalt i dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), ved at afholde den mundtlige høring den 23. april 2018. Appellanten har anfægtet de grunde, der er anført i den appellerede doms præmis 159 og 160, hvori Retten fastslog, at der på grund af den tid, der var forløbet, ikke kunne afholdes en mundtlig høring under omstændigheder svarende til dem, der forelå i 2002. Ifølge appellanten er den ulovlighed, der blev fastslået ved dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), uoprettelig, ikke på grund af de ændringer, der er sket over tid, men på grund af denne institutions culpøse medvirken til, at denne ulovlighed blev begået.

37 Kommissionen har gjort gældende, at denne argumentation er ny og derfor bør afvises. Dette argument er under alle omstændigheder ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

38 I henhold til artikel 170, stk. 1, andet punktum, i Domstolens procesreglement må der ikke i appelskriftet foretages nogen ændring af sagens genstand, som den forelå for Retten. Ifølge fast retspraksis vil anerkendelsen af en adgang for en part til først for Domstolen at fremføre anbringender og argumenter, som parten ikke har fremført for Retten, således være ensbetydende med at give denne part ret til at forelægge Domstolen – der har en begrænset

kompetence i appelsager – en mere omfattende tvist end den, der blev forelagt Retten. Under en appel har Domstolen således kun kompetence til at tage stilling til Rettens bedømmelse af de anbringender og argumenter, der er blevet behandlet for den (dom af 29.2.2024, Euranimi mod Kommissionen, C-95/23 P, EU:C:2024:177, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).

39 I den appellerede doms præmis 158 bemærkede Retten, at appellantens klagepunkt om, at det var umuligt at afhjælpe den proceduremæssige fejl, som Domstolen havde påtalt, var baseret på en konstatering af, at ændringerne af identiteten på aktørerne og af markedets struktur som følge af den forløbne tid var af en sådan art, at der ikke igen kunne organiseres nogen mundtlig høring på identiske eller i det mindste tilsvarende vilkår som dem, der forelå i 2002

40 Denne beskrivelse af klagepunktet i første instans er ikke blevet anfægtet af appellanten i appelskriftet. Det må imidlertid konstateres, at det ikke fremgår af den nævnte beskrivelse, at appellanten for Retten gjorde gældende, at de fejl, som Kommissionen havde begået, gjorde den proceduremæssige fejl, som Domstolen fastslog i dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), uoprettelig.

41 Appellanten har ganske vist i duplikken anført, at selskabet i punkt 62, 82, 97, 127, 133, 136, 167, 182 og 205 i stævningen i første instans havde fremhævet, at den kombinerede virkning af Kommissionens fejl og procedurens unormalt lange varighed gjorde det umuligt at afhjælpe den af Domstolen konstaterede proceduremæssige fejl. Det fremgår imidlertid ikke af nogen af disse punkter, at appellanten for Retten havde gjort gældende, at det ikke var de ændringer, der var sket med tiden, der havde gjort den proceduremæssige fejl, som Domstolen konstaterede i dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), uoprettelig, men Kommissionens culpøse medvirken til denne ulovlighed.

42 Det følger heraf, at eftersom argumentationen i forbindelse med det første anbringendes tredje led er blevet fremført for første gang for Domstolen, skal den afvises.

Det første led

– *Parternes argumenter*

43 Appellanten har med det første anbringendes første led i det væsentlige gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 64-78 med urette fastslog, at både Kommissionen og repræsentanterne for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder i forbindelse med den mundtlige høring den 23. april 2018 og vedtagelsen af det rådgivende udvalgs udtalelse opfyldte kravet om upartiskhed.

44 I første række kunne disse myndigheder efter appellantens opfattelse ikke indtage andre standpunkter end dem, der allerede fremgik af 2009-beslutningen, og som blev opretholdt ved Retten i dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), og i syv andre domme afsagt i 2014 vedrørende de søgsmål, som andre adressater for 2009-beslutningen havde anlagt til prøvelse af denne beslutning (herefter samlet »2014-dommene«), hvoraf nogle var blevet endelige.

45 I anden række er Rettens vurdering, hvorefter kravet om upartiskhed er blevet overholdt for så vidt angår Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (AGCM) (konkurrence- og markedsmyndighed, Italien), fejlagtig og beror på en åbenbar urigtig gengivelse af vurderingen af de faktiske omstændigheder og beviserne eller endog en ren udeladelse heraf.

46 Retten tog hensyn til den omstændighed, at AGCM havde kendskab til 2009-beslutningen og dommen af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035). Retten undlod imidlertid at tage hensyn til, at denne myndighed, således som det er bevist ved flere for Retten fremlagte dokumenter, støttede sig på denne beslutning og denne dom, da den i 2017 pålagde sanktioner for et kartel vedrørende de samme virksomheder og den samme type adfærd som den, der var omhandlet i den nævnte afgørelse (herefter »AGCM's afgørelse af 2017«). Appellanten har fremhævet, at de to personer, der repræsenterede AGCM under den mundtlige høring den 23. april 2018, havde spillet en afgørende rolle i proceduren for vedtagelse af AGCM's afgørelse af 2017.

47 Henset til disse forhold er de to forudsætninger, som Retten støttede sig på i den appellerede doms præmis 75, fejlagtige. For det første er den omstændighed, at det kartel, der er omfattet af AGCM's afgørelse af 2017, var forskelligt fra det, der er omhandlet i den omtvistede afgørelse, uden relevans. For det andet er forudsætningen om, at AGCM's afgørelse af 2017 ikke kunne påvirke denne myndighed, eftersom denne afgørelse var blevet annulleret af en italiensk domstol, ligeledes fejlagtig. Denne annullation ligger nemlig tidsmæssigt efter den mundtlige høring den 23. april 2018, eftersom den følger af en dom af 12. juni 2018 afsagt af Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (den regionale forvaltningsdomstol i Lazio, Italien). Under disse omstændigheder er appellanten af den opfattelse, at AGCM under denne mundtlige høring havde interesse i at bekræfte Kommissionens klagepunkter. Da AGCM desuden den 27. juni og den 1. juli 2019 afgav sin udtalelse inden for rammerne af det rådgivende udvalg, verserede den appel, som denne myndighed havde iværksat til prøvelse af denne dom, stadig.

48 I tredje række havde Kommissionen efter dommene af 2014 ingen grund til at lade sig påvirke af en eventuel modstridende udtalelse fra det rådgivende udvalg.

49 Appellanten har i øvrigt gjort gældende, at Retten undlod at tage stilling til appellantens argumentation om tilsidesættelse af uskyldsformodningen, der fremgår af punkt 123-127 i stævningen i første instans. Retten havde i dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), fastslået, at appellanten havde deltaget i det i den omtvistede afgørelse omhandlede kartel, hvilket repræsentanterne for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder ikke havde kunnet være uvidende om, hverken under mundtlige høring den 23. april 2018 eller under deres efterfølgende deltagelse i det rådgivende udvalg.

50 Kommissionen har gjort gældende, at denne argumentation bør afvises, da den delvis er for upræcis og delvis er ny. Nævnte anbringende er under alle omstændigheder ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

51 Hvad angår formaliteten med hensyn til det første anbringendes andet led skal det for det første bemærkes, at det følger af artikel 256, stk. 1, andet afsnit, TEUF, af artikel 58, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol samt af procesreglementets artikel 168, stk. 1, litra d), og artikel 169, stk. 2, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke præmisser der anfægtes i den dom,

som påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand, idet appellen eller det pågældende anbringende i modsat fald afvises (dom af 11.1.2024, Foz mod Rådet, C-524/22 P, EU:C:2024:23, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

52 De elementer i appelskriftet, som ikke indeholder nogen argumentation, der har til formål præcist at angive den retlige fejl, som den appellerede dom angiveligt er behæftet med, opfylder således ikke dette krav og skal afvises (dom af 22.6.2023, YG mod Kommissionen, C-818/21 P, EU:C:2023:511, præmis 105 og den deri nævnte retspraksis).

53 For det andet er en appellant berettiget til at iværksætte en appel ved for Domstolen at fremsætte anbringender og argumenter, der er afledt af selve den appellerede dom, og som på det retlige plan tilsigter at bestride dommens lovlighed (dom af 6.7.2023, EIB og Kommissionen mod ClientEarth, C-212/21 P og C-223/21 P, EU:C:2023:546, præmis 96 og den deri nævnte retspraksis).

54 Selv om appellanten i det foreliggende tilfælde i overskriften til det første anbringende og for så vidt angår den mundtlige høring den 23. april 2018 og det rådgivende udvalgs udtalelse har henvist til en tilsidesættelse af artikel 266 TEUF og af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), har selskabet – i strid med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 51 – ikke redegjort for grundene til, at disse bestemmelser kunne underbygge et klagepunkt om manglende upartiskhed hos medlemmerne af det rådgivende udvalg og hos Kommissionen. Det følger heraf, at dette led skal afvises, for så vidt som det vedrører tilsidesættelse af de nævnte bestemmelser.

55 Derimod er klagepunktet om tilsidesættelse af princippet om uskyldsformodning, der er fastsat i chartrets artikel 48, stk. 1, og i artikel 6, stk. 2, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), fremsat på en måde, der er tilstrækkelig klar til at forstå, at appellanten har gjort gældende, at Retten undlod at træffe afgørelse om en del af søgsmålet i første instans. Dette klagepunkt kan derfor antages til realitetsbehandling.

56 Appellanten gjorde i øvrigt for Retten gældende, at henset til AGCM's afgørelse af 2017 kunne de repræsentanter for AGCM, som deltog i den mundtlige høring den 23. april 2018 og i det rådgivende udvalgs arbejde vedrørende vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, ikke anses for at være objektive og upartiske. Det fremgår imidlertid af den appellerede doms præmis 75, at Retten forkastede dette argument med den begrundelse, at AGCM's afgørelse af 2017 efterfølgende blev annulleret ved dom af 12. juni 2018 afsagt af Tribunale amministrativo regionale per il Lazio (den regionale forvaltningsdomstol i Lazio). I overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 53, kan appellanten således inden for rammerne af sin appel anfægte denne vurdering ved at gøre gældende, at datoen for denne dom var relevant.

57 Hvad angår realiteten skal det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 64-66 indledningsvis bemærkede, at eftersom dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), blev ophævet af Domstolen, indgår den ikke længere i EU's retsorden. Dernæst fastslog Retten i den appellerede doms præmis 71 og 72, at »et eventuelt kendskab til en løsning, der tidligere er blevet valgt, og som i givet fald er bekræftet i en dom afsagt af Retten, som efterfølgende er blevet ophævet af Domstolen i en appelsag, er uløseligt forbundet med forpligtelsen til at drage konsekvenserne af en ophævelse«. Ifølge Retten ville en antagelse om, at dette kendskab »i sig selv kan være til hinder for, at sagen genoptages«, være uforenelig med artikel 266 TEUF, som i tilfælde af annullation på grundlag af artikel 263 TEUF pålægger EU's institutioner, organer, kontorer og agenturer at gennemføre de foranstaltninger,

der er nødvendige for at opfylde domme, som er afsagt i forhold til dem, uden at de dog fritages for den opgave, der består i inden for de områder, der hører under deres kompetence, at sikre anvendelsen af EU-retten. Endelig fastslog Retten i den appellerede doms præmis 73, at en genoptagelse af sagen under sådanne omstændigheder kun ville være forbudt, hvis appellanten ved konkrete indicier kunne godtgøre, at upartiskheden hos repræsentanterne for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder og hos Kommissionen »reelt er blevet negativt påvirket«.

58 Denne betragtning er imidlertid ikke behæftet med nogen retlig fejl.

59 Det skal i denne forbindelse erindres, at retten til god forvaltning, der er fastsat i chartrets artikel 41, bestemmer, at enhver bl.a. har ret til at få sin sag behandlet upartisk af EU-institutionerne. Dette krav om upartiskhed dækker dels den subjektive upartiskhed, hvilket vil sige, at ingen af den omhandlede institutions medlemmer med ansvar for sagen må give udtryk for forudindtagethed eller personlige fordomme, dels den objektive upartiskhed, hvilket vil sige, at institutionen skal sikre en tilstrækkelig garanti for, at enhver rimelig tvivl herom kan udelukkes (dom af 1.2.2024, Scania m.fl. mod Kommissionen, C-251/22 P, EU:C:2024:103, præmis 70 og den deri nævnte retspraksis).

60 Med undtagelse af tilfældet med AGCM vedrører appellantens argumentation i det foreliggende tilfælde kun den objektive upartiskhed hos repræsentanterne for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder og hos Kommissionen.

61 Selv hvis det antages, at kravet om upartiskhed, således som det følger af chartrets artikel 41, ligeledes finder anvendelse på repræsentanterne for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder, når de deltager i en mundtlig høring, og når de bidrager til den udtalelse, som det rådgivende udvalg skal afgive om Kommissionens forslag til afgørelse på konkurrenceområdet, kan den omstændighed, at disse repræsentanter blot har kendskab til en tidligere afgørelse fra Kommissionen, som er blevet opretholdt i en dom afsagt af Retten og efterfølgende annulleret af Domstolen, ikke i sig selv og i mangel af andre objektive elementer give anledning til rimelig tvivl, i en tredjemands øjne, om, hvorvidt de nævnte repræsentanter eventuelt er forudindtagede. Medlemmerne af det rådgivende udvalg er nemlig ikke forpligtet til at tage hensyn til en sådan tidligere afgørelse, når de deltager i en mundtlig høring og bidrager til udarbejdelsen af udvalgets udtalelse om et forslag til en afgørelse fra Kommissionen på konkurrenceområdet. Den omstændighed, at der er blot er kendskab til en sådan afgørelse, kan således ikke i sig selv give anledning til rimelig tvivl om, hvorvidt medlemmerne af det nævnte udvalg eventuelt er forudindtagede.

62 Det samme gælder så meget desto mere for så vidt angår Kommissionen. Såfremt appellantens argumentation tages til følge, ville dette nemlig indebære, at denne institution blev afskåret fra at genoptage proceduren, efter at Retten eller Domstolen havde annulleret en afgørelse, selv om det kun var i en situation som den i den foreliggende sag omhandlede, og dette selv i mangel af konkrete indicier, der kunne give anledning til rimelig tvivl om Kommissionens upartiskhed. Et sådant forbud ville, som Retten med rette bemærkede, være uforeneligt med artikel 266 TEUF, der i tilfælde af annullation af en retsakt pålægger de EU's institutioner, organer, kontorer eller agenturer, fra hvilken denne retsakt hidrører, at gennemføre de foranstaltninger, der er nødvendige for at opfylde domme, som er afsagt i forhold til dem, uden at udelukke muligheden for at vedtage en ny retsakt, der ikke er behæftet med mangler, som Unionens retsinstanser har

konstateret. En sådan løsning ville desuden forhindre Kommissionen i at udføre sin opgave, der består i inden for de områder, der henhører under dens kompetence, at sikre anvendelsen af EU-konkurrenceretten.

63 Hvad angår AGCM's angiveligt manglende upartiskhed har appellanten gjort gældende, at denne myndighed støttede sig på 2009-beslutningen og 2014-dommene, da den vedtog AGCM's afgørelse af 2017.

64 Det fremgår imidlertid af de beviser, som appellanten har påberåbt sig i denne henseende, at 2009-beslutningen og 2014-dommene, selv om de er nævnt i AGCM's afgørelse af 2017, ikke udgør et af grundlagene for denne afgørelse. Appellantens udsagn om AGCM's manglende objektivitet eller upartiskhed var desuden ikke blevet fremført klart i stævningen i første instans. Under disse omstændigheder har Retten hverken gengivet de faktiske omstændigheder og beviserne urigtigt eller undladt at tage stilling til appellantens argumentation.

65 Hvad angår klagepunktet om, at Retten undlod at tage stilling til argumentationen om tilsidesættelse af princippet om uskyldsformodning, skal det bemærkes, at appellanten i første instans gjorde gældende, at eftersom Retten i dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), allerede havde fastslået, at appellanten havde deltaget i kartellet, kunne repræsentanterne for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder ikke under den mundtlige høring den 23. april 2018 og det rådgivende udvalgs efterfølgende arbejde antage, at appellanten var uskyldig. Dette klagepunkt var således sammenfaldende med den argumentation, hvorved appellanten mere generelt gjorde gældende, at disse myndigheder manglede upartiskhed. Da Retten imidlertid forkastede denne argumentation i sin helhed, var den ikke forpligtet til specifikt at tage stilling til det nævnte klagepunkt. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at appellanten ikke havde fremført noget argument, der specifikt havde til formål at supplere selskabets klagepunkt vedrørende overholdelsen af uskyldsformodningen.

66 Det følger heraf, at det fjerde anbringendes første led skal forkastes, idet det delvis skal afvises, delvis er ugrundet.

Det andet led

– *Parternes argumenter*

67 Appellanten har med det første anbringendes andet led gjort gældende, at Retten begik retlige fejl ved i den appellerede doms præmis 79-157 at forkaste appellantens argumentation om, at den mundtlige høring den 23. april 2018 var ufuldstændig, idet Kommissionen ikke indbød Riva, Leali, IRO, Lucchini, Fédération og Ansfer til den mundtlige høring. Navnlig besvarede Retten fejlagtigt spørgsmålet om, hvorvidt Kommissionen på anden måde end ved en tilsidesættelse af en regel, som den skulle overholde, havde hindret appellantens ret til forsvar.

68 Hvad i første række angår Riva har appellanten gjort gældende, at denne virksomhed, der var adressat for den omtvistede afgørelse, var tvunget til at afstå fra at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018. På grund af den tid, der er forløbet siden de faktiske omstændigheder i sagen, har ingen af Rivas ansatte været i stand til at fremføre nyttige oplysninger over for Kommissionens klagepunkter. Appellanten har fremhævet, at det ikke er Rivas fravær under den mundtlige høring den 23. april 2018, der er årsagen til indgrebet i selskabets ret til forsvar, men derimod procedurens unormalt lange varighed. Følgelig forhindrede denne urimeligt lange varighed det

rådgivende udvalg i at høre Riva og opnå et fuldstændigt billede af sammenhængen og de forsvarsanbringender, der vedrørte det kartel, som Kommissionen havde til hensigt at sanktionere.

69 Hvad i anden række angår situationen for de virksomheder og sammenslutninger, som ifølge appellanten burde have været indbudt til den mundtlige høring den 23. april 2018 i deres egenskab af andre interesserede i overensstemmelse med artikel 27, stk. 3, andet punktum, i forordning nr. 1/2003 og artikel 13, stk. 1 og 2, i forordning nr. 773/2004, har appellanten dels gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 102 forkastede selskabets argumentation vedrørende et indgreb i retten til forsvar som følge af, at Leali, IRO og Fédération ikke var til stede, idet den støttede sig på irrelevante betragtninger.

70 Dels har appellanten gjort gældende, at Retten med urette fastslog, at Kommissionen gyldigt havde vurderet, at Lucchini og Ansfer ikke havde status som andre interesserede.

71 Rettens vurdering vedrørende Lucchini var vilkårlig, rigid og formalistisk. Nævnte vurdering gør det nemlig ikke muligt at forstå, hvorfor Lucchinis anmodning om tilladelse til som part i proceduren at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018 ikke kunne fortolkes således, at denne virksomhed ønskede at blive indbudt som anden interesseret.

72 For så vidt angår Ansfers egenskab af anden interesseret har appellanten gjort gældende, at Retten traf en selvmodsigende afgørelse, der var fordrejet og udtryk for en vilkårlig bedømmelse af de faktiske omstændigheder. Appellanten har i denne henseende påberåbt sig tre klagepunkter.

73 For det første er begrundelsen i den appellerede doms præmis 126-128 selvmodsigende. Efter at have konstateret, at det er legitimt, at en enhed, hvis status som anden interesseret er blevet anerkendt på et tidligere trin i proceduren, bevarer denne status under hele proceduren, undersøgte Retten, om Ansfer i det foreliggende tilfælde havde kunnet bevare denne status.

74 For det andet foretog Retten ved i den appellerede doms præmis 129 at fastslå, at »den af Ansfer tilkendegivne interesse i at deltage i proceduren ikke blev opretholdt under hele proceduren«, en urigtig gengivelse af 110. betragtning til den omtvistede afgørelse, hvori Kommissionen tillagde Ansfer status som anden interesseret. Desuden begrænsede Retten i den appellerede doms præmis 124 rækkevidden af klagepunktet i første instans til den proceduremæssige situation for Ansfer i 2002.

75 Retten tilsidesatte ligeledes artikel 13, stk. 1 og 2, i forordning nr. 773/2004, hvorefter Kommissionen er forpligtet til at underrette andre interesserede om procedurens karakter og genstand og opfordre dem til, hvis de anmoder herom i deres skriftlige bemærkninger, at uddybe deres argumenter under den mundtlige høring af de parter, som meddelelsen af klagepunkter er rettet til. Det er ubestridt, at Kommissionen hverken underrettede Ansfer om genoptagelsen af den administrative procedure i december 2017 eller indbød Ansfer til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018.

76 Retten tilsidesatte i øvrigt artikel 5, stk. 1 og 2, og artikel 6, stk. 2, i afgørelse 2011/695/EU vedtaget af formanden for Europa-Kommissionen af 13. oktober 2011 om høringskonsulentens funktion og kompetenceområde under behandlingen af visse konkurrencesager (EUT 2011, L 275, s. 29).

77 For det tredje bemærkes, at selv hvis det antages, at Retten med føje fastslog, at det var nødvendigt at vurdere, om Ansfer havde kunnet bevare sin status som anden interesseret, er ræsonnementet i den appellerede doms præmis 132-135, på grundlag af hvilket Retten konkluderede, at dette ikke var tilfældet, og som bl.a. var baseret på visse specifikke faktiske omstændigheder, hverken logisk eller afgørende.

78 Ifølge appellanten deltog Ansfer således ikke i den mundtlige høring den 30. september 2002, da denne ikke vedrørte sagens realitet, men udelukkende spørgsmålet om de retlige konsekvenser af EKSF-traktatens udløb. Den omstændighed, at denne sammenslutning ikke tog ordet under den mundtlige høring den 13. juni 2002, er irrelevant, da deltagerne ikke var forpligtet hertil. Endvidere er det på ingen måde afgørende, at Ansfers skriftlige bemærkninger er blevet tilført sagens akter og efterfølgende gengivet i forslaget til den omtvistede afgørelse, idet det ellers ikke ville være nødvendigt at indbyde parterne til en ny mundtlig høring. Endelig er vurderingen i den appellerede doms præmis 133, hvorefter det er af hensyn til god forvaltningsskik at »undgå flere deltagere«, uforståelig, eftersom der var få enheder til stede under den mundtlige høring den 23. april 2018.

79 Under alle omstændigheder viser ovenstående betragtninger klart den vilkårlige karakter af Kommissionens vurdering, således som den er blevet tiltrådt af Retten.

80 Hvad i tredje række angår situationen for andre interesserede, der er omfattet af artikel 27, stk. 3, første punktum, i forordning nr. 1/2003 og af artikel 13, stk. 3, i forordning nr. 773/2004, dvs. andre personer end adressaterne for klagepunktsmeddelelsen og de andre interesserede, såsom Leali, IRO og Fédération, har appellanten gjort gældende, at Retten tilsidesatte disse bestemmelser.

81 Det samme gælder med hensyn til Lucchini. Visse adressater for 2002-beslutningen og 2009-beslutningen eksisterede således ikke længere efter at være blevet erklæret konkurs, mens andre ikke var involveret i proceduren for vedtagelse af den omtvistede afgørelse, idet de ikke havde anfægtet 2002-beslutningen eller 2014-dommene. Under disse omstændigheder var Kommissionen forpligtet til at imødekomme Lucchinis anmodning om at deltage i mundtlige høring den 23. april 2018. Kommissionens afslag på denne anmodning tilsidesatte retten til forsvar for de virksomheder, der var omfattet af undersøgelsen, og som blev frataget muligheden for at anvende Lucchinis vidneudsagn til deres fordel. Endvidere bevirkede den omstændighed, at denne virksomhed ikke var til stede, et indgreb i de beføjelser, som tilkommer de medlemmer af Det Rådgivende Udvalg, der repræsenterer medlemsstaternes konkurrencemyndigheder. Kommissionen udøvede således sin skønsbeføjelse i forhold til Lucchini på en vilkårlig måde, hvilket Retten undlod at fastslå.

82 Appellanten har af tilsvarende grunde gjort gældende, at Kommissionen var forpligtet til at indbyde Ansfer til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018 som anden interesseret, idet Kommissionen ligeledes havde udøvet sit skøn vilkårligt i forhold til denne sammenslutning.

83 Kommissionen har gjort gældende, at appellantens argumentation i flere henseender bør afvises. For det første har denne argumentation i det væsentlige til formål at opnå, at Domstolen foretager en fornyet vurdering af de faktiske omstændigheder og de beviser, der blev fremlagt i første instans. For det andet er den ikke baseret på noget specifikt klagepunkt, men er begrænset til at udtrykke tvivl. For det tredje er argumentationen for generel og ikke specifikt rettet mod

nogen retlig fejl. For det fjerde er klagepunkterne om Kommissionens angiveligt vilkårlige udøvelse af sin skønsbeføjelse nye. Appellantens argumentation er under alle omstændigheder ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

84 Indledningsvis bemærkes, at selv om appellanten har fremhævet, at uafhængigt af spørgsmålet om, hvorvidt de pågældende virksomheder og sammenslutninger havde ret til at deltage i en mundtlig høring, før den omtvistede afgørelse kunne vedtages, gjorde afholdelsen af den mundtlige høring den 23. april 2018 under tilstedeværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder det ikke muligt for disse sidstnævnte at få et fuldstændigt billede af sammenhængen og anbringenderne til forsvar vedrørende det kartel, som Kommissionen havde til hensigt at pålægge sanktioner for, hvilket udgjorde et indgreb i appellantens ret til forsvar. Det fremgår imidlertid af appellantens argumentation, at selskabet ligeledes ønsker at gøre gældende, at Kommissionen ved ikke at indbyde visse virksomheder eller sammenslutninger til at deltage i denne mundtlige høring har tilsidesat de proceduremæssige regler vedrørende mundtlige høringer.

85 Hvad i første række angår Rivas situation har appellanten ikke bestridt Rettens konstatering i den appellerede doms præmis 93, hvorefter denne virksomhed ikke anmodede om at deltage i mundtlige høring den 23. april 2018. Appellanten har i modsætning til de krav, der følger af den retspraksis, som er nævnt i denne doms præmis 52, ikke fremført nogen argumentation, der specifikt har til formål at identificere den retlige fejl, som den appellerede dom angiveligt er behæftet med. Det første anbringendes andet led skal derfor afvises, for så vidt som det vedrører Rivas situation.

86 Hvad i anden række angår situationen for virksomheder og sammenslutninger, der kan anses for andre interesserede, skal det for det første bemærkes, at selv om appellanten har bestridt relevansen af begrundelsen i den appellerede doms præmis 102, hvorefter Kommissionen ved ikke at indbyde Leali, IRO og Fédération til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018 som andre interesserede ikke havde tilsidesat appellantens ret til forsvar, har appellanten ikke påberåbt sig nogen retlig fejl i denne henseende.

87 Hvad for det andet angår Lucchini bemærkede Retten i den appellerede doms præmis 103, at denne virksomhed efter genoptagelsen af proceduren den 15. december 2017 havde anmodet Kommissionen om tilladelse til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018, ikke i egenskab af anden interesseret, men som part i denne procedure på samme måde som navnlig appellanten. Retten fastslog dels, at Kommissionen ikke havde begået en fejl ved at afslå Lucchinis anmodning, dels at Lucchini ikke efterfølgende havde gjort gældende, at selskabet kunne indbydes til den mundtlige høring i sin egenskab af anden interesseret. Retten udledte i den appellerede doms præmis 104 af disse konstateringer, at Kommissionen ved at undlade at indbyde Lucchini til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018 ikke havde tilsidesat en proceduremæssig regel, der kunne have en indvirkning på appellantens udøvelse af sin ret til forsvar.

88 Appellanten har i denne henseende ikke præciseret de retlige argumenter, på grundlag af hvilke selskabet har kritiseret disse præmisser i den appellerede dom, men har begrænset sig til at anmode Domstolen om at foretage en fornyet undersøgelse af de argumenter, som appellanten allerede havde fremført for Retten, og foretage en ny bedømmelse af de faktiske omstændigheder uden at påberåbe sig en urigtig gengivelse.

89 I overensstemmelse med artikel 256, stk. 1, TEUF og artikel 58, stk. 1, i Domstolens statut er en appel imidlertid begrænset til retsspørgsmål. Det er alene Retten, der har kompetence til at fastlægge og bedømme de relevante faktiske omstændigheder såvel som til at vurdere bevismaterialet. Vurderingen af disse faktiske omstændigheder og beviser er således ikke et retsspørgsmål, der som sådan kan efterprøves af Domstolen under en appelsag, medmindre disse omstændigheder og beviser er blevet urigtigt gengivet (dom af 29.2.2024, Euranimi mod Kommissionen, C-95/23 P, EU:C:2024:177, præmis 84 og den deri nævnte retspraksis).

90 Appellantens argumentation om, at Lucchinis anmodning om at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018 som part i proceduren burde have været fortolket således, at den ligeledes, subsidiært, tilsigtede en deltagelse i denne høring som anden interesseret, blev fremsat for første gang i forbindelse med nærværende appel.

91 Appellantens argumentation om, at Lucchini burde have været indbudt til den mundtlige høring den 23. april 2018 som anden interesseret, skal derfor afvises, henset til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 38 og 89.

92 Hvad for det tredje angår Ansfer skal det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 130 opregnede visse faktiske omstændigheder, som appellanten ikke har bestridt, nemlig navnlig, at Ansfer i 2002, efter at have fået kendskab til, at Kommissionen havde indledt en procedure, havde anmodet om tilladelse til at deltage i den mundtlige høring den 13. juni 2002 som anden interesseret, at denne anmodning var blevet imødekommet af Kommissionen, at Ansfer var mødt frem til den nævnte mundtlige høring, hvor Ansfer, uden at selskabets repræsentant havde taget ordet, havde indgivet skriftlige bemærkninger, og at Ansfer på dette grundlag var blevet indbudt til at deltage i den mundtlige høring den 30. september 2002 om konsekvenserne af EKSF-traktatens udløb, men at Ansfer ikke havde besvaret denne indbydelse og heller ikke var mødt frem til denne høring.

93 Det var på grundlag af disse faktiske omstændigheder, at Retten i den appellerede doms præmis 135 fastslog, at Kommissionen havde kunnet antage, at Ansfer havde givet afkald på at deltage i proceduren eller i det mindste ikke ønskede yderligere at uddybe sine argumenter under den mundtlige høring den 23. april 2018.

94 Ingen af de tre klagepunkter, som appellanten har gjort gældende mod denne vurdering, og som er sammenfattet i denne doms præmis 73-79, kan tages til følge.

95 I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende med sit første klagepunkt, er Rettens ræsonnement i den appellerede doms præmis 126-128 ikke selvmodsigende. Retten fremhævede nemlig – efter i den appellerede doms præmis 126 og 127 at have bekræftet princippet om, at en enhed, der er blevet anerkendt som anden interesseret, bevarer denne status under hele proceduren, selv om denne status er blevet afbrudt af retslige procedurer, der har givet anledning til annullationsdomme – i nævnte doms præmis 128, at det skulle afgøres, om det, henset til de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag, forholdt sig anderledes i Ansfers tilfælde.

96 Hvad angår appellantens andet klagepunkt afspejler konstateringen i den appellerede doms præmis 129, som er gengivet i denne doms præmis 74, hvorefter appellanten har anerkendt, at Ansfer ikke havde bevaret sin interesse i at deltage i proceduren under hele denne procedure, ikke præcist appellantens argumentation i første instans. Appellanten gjorde nemlig gældende, at Ansfer havde bevaret denne status og derfor burde have været indbudt til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018.

97 Det fremgår imidlertid af den sammenhæng, hvori denne konstatering indgår, at Retten ikke gengav indholdet af appellantens argumentation urigtigt. Retten bemærkede nemlig i den appellerede doms præmis 123 og 125, at appellanten havde gjort gældende, at Ansfer havde opnået status som anden interesseret og ikke havde mistet denne status under proceduren.

98 I den appellerede doms præmis 129 kan sætningsleddet »uden at [appellanten] har bestridt dette« forstås således, at det vedrører de faktiske omstændigheder, der er opregnet i den appellerede doms præmis 130 og sammenfattet i nærværende doms præmis 92. Appellanten har ikke bestridt disse faktiske omstændigheder. Den fejl, som appellanten har påberåbt sig, beror således på en fejlagtig læsning af den appellerede dom og kan ikke medføre ophævelse af den appellerede doms konklusion.

99 Appellanten har endvidere gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 129 gengav 110. betragtning til den omtvistede afgørelse urigtigt. Dette argument beror imidlertid på en fejlagtig læsning af denne betragtning. Den nævnte betragtning begrænser sig nemlig til at fastslå, at høringskonsulenten på et vist tidspunkt havde fundet, at Ansfer var en anden interesseret, men indeholder ikke en stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt denne sammenslutning efter genoptagelsen af proceduren bevarede denne status bl.a. med henblik på den mundtlige høring den 23. april 2018.

100 Appellanten har i øvrigt gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 124 gengav selskabets argumentation i første instans urigtigt ved at begrænse rækkevidden heraf til kun at omfatte den proceduremæssige situation, der forelå i 2002. Retten præciserede imidlertid i den appellerede doms præmis 125, at appellanten havde gjort gældende, at den omstændighed, at Ansfer var anerkendt som anden interesseret, burde have foranlediget Kommissionen til at indbyde denne sammenslutning til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018. Appellantens argument er således baseret på en urigtig læsning af den appellerede dom.

101 I denne sammenhæng kan appellantens argumentation ikke forstås således, at den ligeledes tilsigter at anfægte Rettens begrundelse for at fastslå, at Kommissionen havde kunnet undlade at underrette Ansfer om genoptagelsen af den administrative procedure i december 2017. Disse grunde, der fremgår af den appellerede doms præmis 108-122, kritiseres nemlig ikke i appelskriftet, idet appellanten har begrænset sig til at anføre, at de nævnte grunde er irrelevante.

102 Det skal ligeledes bemærkes, at appellanten har begrænset sig til at anføre, at Retten tilsidesatte bestemmelserne i artikel 5, stk. 1 og 2, og artikel 6, stk. 2, i afgørelse 2011/695 vedrørende høringskonsulenten, uden dog præcist at angive de præmisser i den appellerede dom, som appellanten således har til hensigt at kritisere, og de retlige argumenter, der specifikt støtter denne kritik, i strid med de bestemmelser, der er nævnt i denne doms præmis 51.

103 I modsætning til, hvad appellanten har anført, er Rettens vurdering i den appellerede doms præmis 133, hvorefter det var af hensyn til god forvaltningsskik at undgå flere deltagere, ikke meningsløs. Det fremgår nemlig af den appellerede doms præmis 134, at det var på baggrund af denne vurdering, at Retten bemærkede, at Ansfer var blevet indbudt til at deltage i mundtlige høringer i løbet af 2002 som anden interesseret. Det fremgår derimod ikke af den appellerede dom, at Retten baserede sig på denne vurdering for at fastslå, at Kommissionen ikke havde begået en fejl ved at fastslå, at Ansfer efterfølgende havde mistet denne status.

104 Hvad angår det tredje klagepunkt har Retten ikke begået en retlig fejl ved at fastslå, at en enhed, der er blevet anerkendt som anden interesseret, efterfølgende kan miste denne status, bl.a. på grundlag af sin adfærd.

105 Appellanten har under dække af at påberåbe sig en retlig fejl i realiteten anmodet Domstolen om at foretage en ny bedømmelse af de faktiske omstændigheder, der er nævnt i denne doms præmis 92, uden at gøre gældende, at de er gengivet urigtigt. I overensstemmelse med de bestemmelser, der er nævnt i denne doms præmis 89, skal dette tredje klagepunkt derfor afvises.

106 Appellanten har i øvrigt ved at kritisere den vilkårlige karakter af Kommissionens vurdering af Ansfers situation fremsat et nyt retligt argument inden for rammerne af nærværende appel, hvilket argument derfor skal afvises i henhold til de regler om appelsager, der er nævnt i denne doms præmis 38.

107 Hvad i tredje række angår situationen for andre interesserede har appellanten anført, at Retten ved at tiltræde Kommissionens beslutning om ikke at indbyde, i denne egenskab, Leali, IRO, Lucchini, Fédération og Ansfer til den mundtlige høring den 23. april 2018 begik en fejl ved anvendelsen af artikel 27, stk. 3, første punktum, i forordning nr. 1/2003 og artikel 13, stk. 3, i forordning nr. 773/2004.

108 Disse bestemmelser fastsætter, som det fremgår af deres ordlyd, mulighed for, men ikke pligt for Kommissionen til dels at indhente udtalelser fra andre fysiske eller juridiske personer end de personer, der er omfattet af proceduren, og andre interesserede, dels at opfordre dem til at fremsætte skriftlige bemærkninger og til at overvære den mundtlige høring af de parter, som den har rettet en meddelelse af klagepunkter til. Det følger heraf, således som Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 149, at Kommissionen råder over en skønsmargen med henblik på at afgøre, om disse andre interesseredes deltagelse kan være nyttig. En tilsidesættelse af disse bestemmelser kan derfor kun fastslås, hvis det er godtgjort, at Kommissionen åbenbart har overskredet grænserne for sit skøn.

109 Appellanten har imidlertid ikke gjort gældende, at dette var tilfældet for så vidt angår Leali, IRO og Fédération.

110 Appellanten har ganske vist anført, at Kommissionen udøvede sin skønsbeføjelse vilkårligt i forhold til Lucchini og Ansfer. Da denne argumentation imidlertid er blevet fremført for første gang i forbindelse med den foreliggende appel, skal den afvises, henset til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 38.

111 Appellanten har endvidere gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved at undlade at undersøge, om Kommissionen på anden måde end ved tilsidesættelse af en regel, som den skulle overholde, havde hindret appellantens ret til forsvar. Det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 156 fastslog, at appellanten ikke havde godtgjort, at selskabet var blevet hindret i at udøve sin ret til forsvar uafhængigt af tilsidesættelsen af en regel på grund af en virksomheds eller en anden interesserets fravær under den mundtlige høring den 23. april 2018.

112 Appellanten har heller ikke godtgjort en sådan hindring i udøvelsen af sin ret til forsvar i appelskriftet.

113 Tilstedeværelsen af Leali, IRO, Lucchini, Fédération og Ansfer under denne mundtlige høring kunne ganske vist have været nyttig i den forstand, at den kunne have givet det rådgivende udvalg et mere fuldstændigt billede af den sammenhæng og de forsvarsanbringender, der vedrørte kartellet. Denne hypotetiske betragtning er imidlertid ikke tilstrækkelig til at godtgøre, at der foreligger en tilsidesættelse af appellantens ret til forsvar.

114 Det følger heraf, at det første anbringendes andet led skal forkastes, idet det delvist skal afvises, delvist er ugrundet.

Det fjerde led

– *Parternes argumenter*

115 Appellanten har med det første anbringendes fjerde led gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 163-195 at fastslå dels, at de to medlemmer af det rådgivende udvalg, som ikke havde deltaget i den mundtlige høring den 23. april 2018, rådede over de oplysninger, der var nødvendige for at træffe afgørelse med fuldt kendskab til sagen, selv uden referatet af den mundtlige høring, dels at den omstændighed, at den refererende konkurrencemyndighed ikke var til stede under høringen, ikke behæftede udvalgets udtalelse med en retlig fejl.

116 Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 185, at det følger af retspraksis, at det rådgivende udvalg, når vigtige og hidtil ukendte vurderingselementer ikke er blevet meddelt dette udvalg, må anses for ikke at have været i stand til at afgive sin udtalelse med fuldt kendskab til sagen. Efter appellantens opfattelse var dette tilfældet i den foreliggende sag. Appellanten har anført, at selskabets mundtlige bemærkninger under den mundtlige høring den 23. april 2018 kun delvist blev gengivet i de dokumenter, der blev fremsendt til det rådgivende udvalg. Under denne høring omtalte selskabet således bl.a. spørgsmålet om den aktuelle situation inden for jern- og stålsektoren.

117 Ved at undlade at sammenligne indholdet af bilag A.7 og E.1, der blev fremlagt i forbindelse med sagen i første instans, undlod Retten således at undersøge beviser eller gengav i det mindste visse sagsakter urigtigt. Under disse omstændigheder er appellanten af den opfattelse, at det rådgivende udvalg ikke har haft adgang til vigtige og hidtil ukendte vurderingselementer, da det ikke var i besiddelse af referatet af den mundtlige høring.

118 Hvad angår klagepunktet om, at den refererende konkurrencemyndighed ikke var til stede under den mundtlige høring, har appellanten noteret sig den dom, som Retten støttede sig på i den appellerede doms præmis 194 for at fastslå, at denne myndigheds tilstedeværelse under den mundtlige høring ikke var påkrævet, og samtidigt opfordret Domstolen til at »afklare dette punkt«. Appellanten har i denne forbindelse anført, at i den sag, der gav anledning til denne dom, havde medlemsstaternes konkurrencemyndigheder modtaget en kopi af referatet af den mundtlige høring, hvilket ikke var tilfældet i den foreliggende sag. Henset til den rapporterende konkurrencemyndigheds betydning i det rådgivende udvalg er det endvidere ulogisk at antage, at denne myndighed kan attestere lovligheden af en mundtlig høring, som den ikke har deltaget i.

119 Kommissionen har gjort gældende, at appellantens argumentation bør afvises og under alle omstændigheder er ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

120 I første række har appellanten i det væsentlige gjort gældende, at selskabet under den mundtlige høring den 23. april 2018 mundtligt fremlagde vigtige og hidtil ukendte oplysninger. Da to medlemmer af det rådgivende udvalg ikke var til stede under denne mundtlige høring, og da udvalget ikke rådede over et referat, afgav det ikke sin udtalelse med fuldt kendskab til sagen.

121 Det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 186 fastslog, at appellanten i det foreliggende tilfælde ikke havde gjort gældende, at den manglende meddelelse af referatet af denne mundtlige høring kunne vildlede det rådgivende udvalg på væsentlige punkter, og at appellanten ikke havde fremlagt nogen oplysninger om en eventuel uoverensstemmelse mellem selskabets skriftlige svar på klagepunktsmeddelelserne, således som de var blevet fremsendt til udvalget, og selskabets mundtlige bemærkninger under den nævnte mundtlige høring.

122 Appellanten har imidlertid ikke i sit appelskrift kritiseret denne præmis i den appellerede dom. Det følger heraf, at argumentationen om en angivelig uoverensstemmelse mellem appellantens mundtlige fremstilling under den mundtlige høring den 23. april 2018 og indholdet af de dokumenter, som det rådgivende udvalg var i besiddelse af, blev fremført for første gang for Domstolen og derfor skal afvises i overensstemmelse med den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 38.

123 Appellanten har ganske vist bestridt begrundelsen i den appellerede doms præmis 187, hvorefter undersøgelsen af sagsakterne ikke havde frembragt noget indicium, der kunne rejse tvivl om, at det rådgivende udvalg på sit møde faktisk rådede over de oplysninger, der var nødvendige for dets drøftelser. Appellanten har under dække af påberåbelsen af en urigtig gengivelse af beviserne og af sagsakterne imidlertid reelt begrænset sig til generelt at henvise til to dokumenter i sagsakterne og til at opregne visse angiveligt nye spørgsmål, som selskabet omtalte under den mundtlige høring den 23. april 2018, uden at fremlægge nogen præcisering, der kan underbygge, at der foreligger en sådan urigtig gengivelse. Appellanten har navnlig anført, at selskabet under denne mundtlige høring omtalte spørgsmålet om jern- og stålsektorens aktuelle situation, ligeledes i lyset af den indledningsmeddelelse, der blev offentliggjort i marts 2018, om en undersøgelse med henblik på vedtagelse af beskyttelsesforanstaltninger vedrørende importen af jern- og stålprodukter. Dette udsagn er imidlertid ikke tilstrækkelig til at godtgøre, at appellantens mundtlige erklæringer under den nævnte mundtlige høring indeholdt vigtige og hidtil ukendte vurderingselementer i forhold til indholdet af de dokumenter, som var blevet fremsendt til det rådgivende udvalg.

124 I anden række har appellanten begrænset sig til at anmode Domstolen om »afklaringer« uden dog at fremføre retlige argumenter, der specifikt støtter selskabets påstand om ophævelse af den appellerede dom, hvilket er i strid med den forpligtelse, der påhviler appellanten i henhold til den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 51.

125 Appellanten har ligeledes gjort gældende, at det er ulogisk at antage, at den refererende konkurrencemyndighed kan attestere lovligheden af en mundtlig høring, som den ikke deltog i, uden at fremføre noget retligt argument, der specifikt kan rejse tvivl om de grunde, der er anført i den appellerede doms præmis 192 og 193.

126 Det følger heraf, at det første anbringendes fjerde led og dermed dette anbringende i sin helhed skal forkastes, idet det delvis skal afvises, delvis er ugrundet.

Det femte anbringende

Parternes argumenter

127 Appellanten har med det femte anbringende gjort gældende, at de grunde, der er fremstillet i den appellerede doms præmis 349-367, hvorved Retten forkastede ulovlighedsindsigelsen vedrørende artikel 25 i forordning nr. 1/2003, er behæftet med retlige fejl.

128 Appellanten har for det første henvist til, at denne bestemmelse fastsætter, at i tilfælde af afbrydelse af forældelsesfristen indtræder forældelsen senest inden for en frist på 10 år. I det foreliggende tilfælde er proceduren på grund af, at forældelsesfristen sættes i bero under retssager, imidlertid stadigt verserende mere end 20 år efter den ulovlige adfærds ophør, dvs. en længere varighed end det »dobbelte« af den almindelige forældelsesfrist. Denne omstændighed beviser, at EU-lovgiver ikke har forenet kravene om retssikkerhed og respekt for loven på en rimelig måde.

129 For det andet indebærer Rettens ræsonnement, at appellanten tvinges til at acceptere enten at blive genstand for en ulovlig sanktion eller at blive retsforfulgt på ubestemt tid. Kommissionen bør imidlertid ikke kunne drage fordel af sine fejl for at opnå en forlængelse af den frist, som den har til at pålægge sanktioner. I øvrigt bør retten til domstolsbeskyttelse ikke vende sig mod borgerne ved til skade for disse at medføre, at Kommissionens sanktionsbeføjelse faktisk ikke kan forældes.

130 For det tredje har appellanten bemærket, at de berørte virksomheder i tilfælde af tilsidesættelse af en rimelig frist kan nedlægge påstand om annullation af den afgørelse, hvorved der fastslås en overtrædelse, forudsat at denne tilsidesættelse har hindret udøvelsen af deres ret til forsvar, eller de kan anlægge et erstatningssøgsmål. Efter appellantens opfattelse er det eneste middel, der kan sikre en fuldstændig beskyttelse af princippet om en rimelig frist, imidlertid, at den vedtagne afgørelse annulleres i tilfælde af en åbenbar tilsidesættelse af denne frist, uanset om forældelsesfristen er udløbet. 37. betragtning til forordning nr. 1/2003, hvorefter denne forordning skal fortolkes og anvendes under iagttagelse af de grundlæggende rettigheder og principper, som chartret anerkender, afspejles på ingen måde i ordlyden af denne forordnings artikel 25.

131 For det fjerde hvad angår proportionalitetsprincippet har appellanten anført, at Retten navnlig henviste til dom af 15. oktober 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 144), selv om denne dom blev kritiseret i generaladvokat Bots forslag til afgørelse ThyssenKrupp Nirosta mod Kommissionen (C-352/09 P, EU:C:2010:635, punkt 183-185). Retten besvarede ikke appellantens forslag med opfordring til Retten om at vælge den løsning, der blev anbefalet i dette forslag til afgørelse.

132 Rådet og Kommissionen har bestridt appellantens argumentation.

Domstolens bemærkninger

133 Som Retten erindrede i den appellerede doms præmis 354, er artikel 25 i forordning nr. 1/2003 et resultat af, at EU-lovgiver under udøvelsen af de kompetencer, den er tillagt, forenede to formål, nemlig på den ene side behovet for at sikre retssikkerheden, idet det forhindres, at der på

ubestemt tid kan rejses tvivl om situationer, der med tiden har forankret sig, og på den anden side kravet om at sikre, at lovgivningen overholdes, idet overtrædelser af EU-retten forfølges, konstateres og udløser sanktioner.

134 I denne henseende, og som Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 355 og 356, har EU-lovgiver ved at tilstræbe at forene disse formål ikke overskredet grænserne for sin skønsmargen. Artikel 25, stk. 1, litra b), og artikel 25, stk. 5, i forordning nr. 1/2003 bestemmer nemlig for så vidt angår retsforfølgning af overtrædelser af artikel 101 TEUF og 102 TEUF, at forældelsesfristen udløber efter fem år, eller i tilfælde af afbrydelse af forældelsen senest den dag, hvor der er forløbet en periode svarende til den dobbelte forældelsesfrist, uden at Kommissionen har pålagt en bøde eller en tvangsbøde. Det følger af disse bestemmelser, at denne institutions beføjelser til at pålægge sanktioner er underlagt strenge grænser.

135 Resultatet af denne forening er ligeledes i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, således som Retten fastslog i den appellerede doms præmis 359-366.

136 Det er korrekt, at forældelsesfristen i tilfælde af søgsmål ved Unionens retsinstanser i overensstemmelse med artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 stilles i bero indtil afslutningen af denne retssag. Som Retten i det væsentlige bemærkede i den appellerede doms præmis 363, beskytter denne berostillelse Kommissionen mod virkningen af forældelse i situationer, hvor denne institutions passivitet ikke er en følge af dens manglende omhu. Muligheden for, at en procedures samlede varighed på grund af sådanne berostillelsesperioder som i det foreliggende tilfælde væsentligt overskrider den forældelsesfrist, der i artikel 25, stk. 1, litra b), i forordning nr. 1/2003 er fastsat til fem eller ti år, eller i tilfælde af afbrydelse af denne frist, den forældelsesfrist på ti år, der er fastsat i denne forordnings artikel 25, stk. 5, gør det ikke muligt at fastslå, at EU-lovgiver har overskredet grænserne for sit skøn.

137 Som Retten i det væsentlige redegjorde for i den appellerede doms præmis 356, kan de borgere, der mener at have været genstand for en procedure af urimeligt lang varighed, opnå annullation af den afgørelse, der er vedtaget ved afslutningen af denne procedure, forudsat at denne varighed har medført en tilsidesættelse af retten til forsvar eller, i mangel af en sådan tilsidesættelse af retten til forsvar, ved at anlægge et erstatningssøgsmål ved Unionens retsinstanser.

138 Den omstændighed, at procedurens samlede varighed i det foreliggende tilfælde overstiger 20 år, gør det ikke muligt at fastslå, at artikel 25 i forordning nr. 1/2003 er ulovlig.

139 Denne konklusion ændres ikke af appellantens øvrige argumenter.

140 For det første kan appellanten, henset til de forældelsesfrister, der er nævnt i denne doms præmis 134, og uanset varigheden af den omhandlede procedure, ikke hævde at være udsat for en risiko på ubestemt tid for at blive genstand for Kommissionens retsforfølgning eller for, at denne institutions sanktionsbeføjelse faktisk ikke kan forældes.

141 For det andet er de vanskeligheder, som en borger kan blive konfronteret med, når den pågældende forsøger at iværksætte de retsmidler, der er nævnt i denne doms præmis 137, uanset hvor betydelige de måtte være, ikke tilstrækkelige til at fastslå, at alene en annullation af den afgørelse, hvorved den pågældende pålægges en sanktion, udgør en effektiv afhjælpning i tilfælde af tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist, uafhængigt af udløbet af forældelsesfristen.

142 For det tredje har appellanten begrænset sig til at gøre gældende, at overholdelsen af de grundlæggende rettigheder og principper, som chartret anerkender, selv om der henvises hertil i 37. betragtning til forordning nr. 1/2003, ikke afspejles i ordlyden af denne forordnings artikel 25, uden dog at give nogen præcisering i denne henseende.

143 Hvad for det fjerde angår relevansen af den fortolkning, der anbefales i punkt 183-185 i generaladvokat Bots forslag til afgørelse ThyssenKrupp Nirosta mod Kommissionen (C-352/09 P, EU:C:2010:635), er det tilstrækkeligt at bemærke, således som appellanten i øvrigt selv har medgivet, at den hverken er afspejlet i dommen i den nævnte sag eller mere generelt i Domstolens praksis.

144 Endelig skal det, for så vidt som appellanten har gjort gældende, at Retten i den appellerede dom burde have taget stilling til denne passage i generaladvokat Bots forslag til afgørelse ThyssenKrupp Nirosta mod Kommissionen (C-352/09 P, EU:C:2010:635), og således undlod at træffe afgørelse herom, bemærkes, at denne passage indeholdt et forslag, der ikke vedrørte gyldigheden af de omhandlede regler, men fortolkningen af dem. Dermed kan det standpunkt, der gives udtryk for i dette forslag til afgørelse under ingen omstændigheder understøtte den ulovlighedsindsigelse, der er omhandlet i det femte anbringende.

145 Det følger heraf, at det femte anbringende skal forkastes som ugrundet.

Det andet anbringende

146 Appellanten har med det andet anbringende anfægtet de grunde, hvormed Retten i den appellerede doms præmis 229-272 fastslog, at princippet om en rimelig frist ikke var blevet tilsidesat.

147 Dette anbringende er opdelt i tre led.

148 Appellanten har med de to første led anfægtet dels Rettens vurderinger vedrørende varigheden af proceduren for vedtagelse af 2009-beslutningen og den omtvistede afgørelse, dels vurderingerne vedrørende den samlede varighed af proceduren, som på tidspunktet for vedtagelsen af sidstnævnte afgørelse allerede var længere end 19 år.

149 Appellanten har med det tredje led anfægtet Rettens vurdering, hvorefter procedurens varighed ikke har grebet ind i selskabets ret til forsvar.

150 Som Retten i det væsentlige bemærkede i den appellerede doms præmis 215, kan en tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist kun begrunde annullation af en afgørelse, der er truffet efter en administrativ procedure i henhold til artikel 101 TEUF eller 102 TEUF, hvis den ligeledes indebærer en tilsidesættelse af den pågældende virksomheds ret til forsvar (jf. i denne retning dom af 9.6.2016, PROAS mod Kommissionen, C-616/13 P, EU:C:2016:415, præmis 74-76 og den deri nævnte retspraksis).

151 Det følger heraf, som Retten fastslog i den appellerede doms præmis 230, at procedurens varighed kan føre til, at en anfægtet afgørelse annulleres, hvis to kumulative betingelser er opfyldt, hvoraf den første er, at denne varighed forekommer at have været urimelig, og den anden er, at overskridelsen af en rimelig frist har påvirket udøvelsen af retten til forsvar.

152 Det er i lyset af den anden af disse betingelser, at det andet anbringendes tredje led skal undersøges.

Parternes argumenter

153 Appellanten har med det andet anbringendes tredje led gjort gældende, at procedurens varighed i modsætning til vurderingerne i den appellerede doms præmis 266-272 har grebet ind i selskabets ret til forsvar og har påført det en skade. Det var navnlig på grund af denne procedures uforholdsmæssige varighed, at størstedelen af de enheder, som kunne have fremlagt nyttige oplysninger til appellantens forsvar, herunder diskulperende beviser, ikke var i stand til at deltage i den mundtlige høring den 23. april 2018. Hvis alle interesserede parter havde kunnet udtale sig om realiteten i klagepunkterne inden vedtagelsen af 2002-beslutningen eller 2009-beslutningen, kunne Kommissionen have vedtaget en anden beslutning.

154 Kommissionen er af den opfattelse, at denne argumentation bør afvises og under alle omstændigheder er ugrundet.

– Domstolens bemærkninger

155 I modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, har appellanten ikke begrænset sig til at anmode Domstolen om at foretage en ny undersøgelse af stævningen i første instans og en ny bedømmelse af de faktiske omstændigheder uden præcist at identificere de fejl, der er begået i den appellerede dom. Appellanten har med henblik på at godtgøre, at procedurens varighed har medført en tilsidesættelse af selskabets ret til forsvar, imidlertid gentaget den argumentation, der er fremført inden for rammerne af det første anbringende i denne appel, og som er blevet forkastet i denne doms præmis 126, idet den delvis skal afvises, delvis er ugrundet.

156 Det følger heraf, at det andet anbringendes tredje led også skal forkastes.

157 Det følger heraf, at en af de to betingelser, der er nævnt i denne doms præmis 151, og som skal være opfyldt, for at tilsidesættelsen af princippet om en rimelig frist kan give anledning til annullation af en afgørelse, ikke er opfyldt.

158 Følgelig skal det andet anbringende om en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist forkastes som ugrundet, uden at det er fornødent at undersøge dette anbringendes første og andet led.

Det tredje anbringende

Det første led

– Parternes argumenter

159 Appellanten har med det tredje anbringendes første led gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 275-296 at fastslå, at Kommissionen havde givet en tilstrækkelig forklaring af de grunde, der havde ført den til at vedtage en ny afgørelse om pålæggelse af en bøde.

160 Retten fastslog i den appellerede doms præmis 282-287 i det væsentlige for det første, at Kommissionen havde anført, at procedurens varighed ikke indebar en tilsidesættelse af princippet om en rimelig frist, og at virksomhedernes ret til forsvar ikke var blevet tilsidesat, dels fordi virksomhederne havde kunnet fremsætte deres bemærkninger til genoptagelsen af proceduren, dels fordi de ligeledes havde fremsat deres argumenter under den mundtlige høring den 23. april 2018, for det andet, at Kommissionen efter at have foretaget en afvejning af på den ene side den almene interesse i en effektiv håndhævelse af konkurrencereglerne og på den anden side hensigten om at mindske de eventuelle konsekvenser af proceduremæssige fejl, som den havde begået, havde konkluderet, at kun vedtagelsen af den omtvistede afgørelse ville gøre det muligt for den at sikre sig, at ophavsmændene til overtrædelsen ikke ville forblive ustraffet og faktisk ville blive afskrækket fra at udvise en lignende adfærd i fremtiden, og for det tredje, at denne institution havde besluttet at nedsætte de pålagte bøder med 50% med henblik på at mindske de negative konsekvenser, som kunne være forårsaget af procedurens varighed.

161 Ifølge appellanten er den første og den tredje af disse betragtninger ikke relevante med henblik på at kontrollere overholdelsen af bestemmelserne i artikel 7, stk. 1, sidste punktum, i forordning nr. 1/2003, hvoraf det følger, at Kommissionen kun kan fastslå, at der tidligere forelå en overtrædelse af EU-konkurrenceretten, når Kommissionen har en berettiget interesse deri. Den anden af disse betragtninger, der er nævnt i den appellerede doms præmis 284-286, udgør ikke en tilstrækkelig begrundelse for Rettens vurdering, eftersom den skønsbeføjelse, som Kommissionen er tillagt ved denne forordning, ville være meningsløs, hvis kun pålæggelsen af en sanktion gjorde det muligt for Kommissionen at sikre, at overtrædelser af konkurrencereglerne ikke blev straffet, og at der ikke opstår gentagelsestilfælde.

162 Appellanten er under alle omstændigheder af den opfattelse, at de grunde, som Kommissionen har anført som begrundelse for vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, og som Retten har godkendt, er ugrundede.

163 I første række fastslog Retten med urette i den appellerede doms præmis 290, at Kommissionen i 567. betragtning til den omtvistede afgørelse havde besvaret appellantens argument, hvormed selskabet kritiserede Kommissionen for ikke at have forklaret, hvorfor det, selv om det italienske marked havde ændret sig væsentligt i forhold til den periode, hvor overtrædelsen fandt sted, i juli 2019 var nødvendigt at pålægge appellanten en sanktion på grund af en adfærd, der lå mere end 30 år tilbage. Denne betragtning til den omtvistede afgørelse, som fremhæver sanktionens afskrækkende virkning, forklarer imidlertid ikke, hvorfor denne virkning fortsat var relevant, selv om den i realiteten kun var relevant, da Kommissionen indledte sin undersøgelse i 2000. Den nævnte betragtning forklarer heller ikke, hvorfor den afskrækkende virkning skulle være »særligt ønskværdig« på et marked som det italienske marked for rundt armeringsstål.

164 I anden række undlod Retten at fastslå, at udsagnet i 562. betragtning til den omtvistede afgørelse om, at det var vigtigt at forhindre virksomhederne i at »fortsætte eller genoptage deres konkurrencebegrænsende adfærd, uden at deres tidligere ansvar for den begåede overtrædelse blev fastslået«, var et generisk udsagn.

165 Kommissionen har bestridt denne argumentation.

– *Domstolens bemærkninger*

166 Det bemærkes, at ifølge Domstolens praksis skal den begrundelse for EU-institutioners retsakter, der kræves i henhold til artikel 296 TEUF tilpasses karakteren af den pågældende retsakt og klart og utvetydigt skal angive de betragtninger, som den institution, der har udstedt den anfægtede retsakt, har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne foranstaltning, og således at den kompetente ret kan udøve sin prøvelsesret (jf. dom af 9.11.2023, Altice Group Lux mod Kommissionen, C-746/21 P, EU:C:2023:836, præmis 217 og den deri nævnte retspraksis).

167 I det foreliggende tilfælde begik Retten ikke en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 288 at fastslå, at Kommissionen i gav en grundig begrundelse, der klart og utvetydigt angav det ræsonnement, den havde fulgt, for at begrunde vedtagelsen af en ny afgørelse om pålæggelse af bøder på trods af de to tidligere annullationer.

168 De forklaringer, der er givet i denne henseende i den omtvistede afgørelse, og som Retten har sammenfattet i den appellerede doms præmis 282-287, præciserer således tilstrækkeligt klart de grunde, der har ført Kommissionen til at vedtage en ny afgørelse om pålæggelse af en bøde.

169 Det skal i denne forbindelse dels bemærkes, at appellantens sammenfatning af disse grunde, der er nævnt i denne doms præmis 160, ikke er fuldstændig, idet den undlader at nævne, at Retten i den appellerede doms præmis 285 bemærkede, at Kommissionen i 560. og 561. betragtning til den omtvistede afgørelse havde anført, at de virksomheder, der var adressater for denne afgørelse, i 11 år havde deltaget i en overtrædelse, der blev betragtet som en af de mest alvorlige begrænsninger på konkurrenceområdet, og at i en sådan sammenhæng ville det være i strid med den almene interesse i at sikre en effektiv håndhævelse af EU-konkurrenceretten, hvis der ikke vedtages en ny afgørelse om konstatering af disse virksomheders deltagelse i nævnte overtrædelse, og at dette overstiger interessen i at mindske konsekvenserne af en eventuel tilsidesættelse af de grundlæggende rettigheder, som de virksomheder, der er adressater for afgørelsen, har lidt. Denne konstatering var i øvrigt tilstrækkelig til at forklare, hvorfor Kommissionen fandt, at der forelå en berettiget interesse i at vedtage den omtvistede afgørelse som omhandlet i artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1/2003.

170 Dels påhvilede det Kommissionen, som Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 280 – efter annullationen af de to første beslutninger, som Kommissionen havde truffet for at pålægge sanktioner for det omhandlede kartel, og den usædvanligt lange tid, der var forløbet mellem de første sagsoplysende akter og vedtagelsen af den omtvistede afgørelse – at tage hensyn til disse omstændigheder, da den forklarede grundene til, at den fandt det berettiget at vedtage en ny afgørelse om pålæggelse af sanktioner. I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, var disse betragtninger i den appellerede doms præmis 282 og 287 relevante.

171 Den vurdering, der er anført i denne doms præmis 167, drages ikke i tvivl af den argumentation, hvorved appellanten har anfægtet den begrundelse for den omtvistede afgørelse, der begrunder en berettiget interesse i vedtagelsen af den omtvistede afgørelse.

172 Det bemærkes i denne henseende, at begrundelsespligten udgør et væsentligt formkrav, som bør adskilles fra begrundelsens materielle indhold, der henhører under spørgsmålet om lovligheden af den anfægtede retsakt. En afgørelses begrundelse består i formelt at udtrykke de grunde, som denne afgørelse er baseret på. Hvis disse grunde er behæftet med fejl, vil nævnte afgørelses materielle lovlighed være behæftet med fejl, men ikke dennes begrundelse, idet denne kan være

tilstrækkelig, selv om den er udtryk for fejlagtige grunde (dom af 18.4.2024, Dumitrescu m.fl. mod Kommissionen, C-567/22 P – C-570/22 P, EU:C:2024:336, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).

173 Appellanten tilsigter under dække af at påberåbe sig en tilsidesættelse af begrundelsespligten i virkeligheden at rejse tvivl om rigtigheden af den begrundelse, som den omtvistede afgørelse er støttet på.

174 Disse argumenter kan ikke rejse tvivl om den appellerede doms præmis 275-296, hvori Retten fastslog, at Kommissionen i det foreliggende tilfælde ikke havde tilsidesat sin begrundelsespligt.

175 Det følger heraf, at det tredje anbringendes første led skal forkastes som ugrundet.

Det andet led

– *Parternes argumenter*

176 Appellanten har med det tredje anbringendes andet led i det væsentlige gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 298-302 begik en retlig fejl og tilsidesatte sin begrundelsespligt vedrørende den omtvistede afgørelses afskrækkende virkning.

177 For det første undlod Retten at tage stilling til appellantens argument om, at Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Italien) ved dom af 21. januar 2020 havde bekræftet, at der ikke fandtes et andet kartel, som appellanten angiveligt havde deltaget i. Det fremgår imidlertid af denne dom, at appellanten siden 2000 har udøvet sin virksomhed under overholdelse af konkurrencereglerne, således at det afskrækkende formål, der ligger til grund for 2002-beslutningen, fuldt ud er blevet opfyldt.

178 For det andet begrænsede Retten sig i den appellerede doms præmis 298 til at fremsætte generelle betragtninger vedrørende den anfægtede afgørelses afskrækkende virkning.

179 For det tredje er den appellerede dom behæftet med en selvmodsigende begrundelse. Det fremgår nemlig af denne doms præmis 299, at afgørelsen om at pålægge en sanktion i den omtvistede afgørelse, henset til den afskrækkende virkning, ifølge Retten var begrundet i tilbagebetalingen af de bøder, der blev pålagt ved 2002-beslutningen og 2009-beslutningen efter annullationen af disse beslutninger. I den appellerede doms præmis 660 fastslog Retten imidlertid, at formålet om afskrækkelse allerede var blevet gennemført i forhold til appellanten, i hvert fald delvist, ved de sanktioner, som selskabet var blevet pålagt ved 2002-beslutningen og 2009-beslutningen.

180 For det fjerde undlod Retten i den appellerede doms præmis 300 og 301 at tage hensyn til den omstændighed, at pålæggelsen af to sanktioner i 2002-beslutningen og 2009-beslutningen samt de hermed forbundne sagsomkostninger allerede havde udgjort en sanktion for selskabet, bl.a. ved at skade dets omdømme. Appellanten har i denne forbindelse anført, at det følger af Rettens praksis, bl.a. af dom af 12. december 2018, Biogaran mod Kommissionen (T-677/14, EU:T:2018:910), at der skal tages hensyn til den ikke ubetydelige skade, som en juridisk persons omdømme kan lide som følge af, at det fastslås, at den pågældende har været involveret i en overtrædelse af konkurrencereglerne. Desuden fremstår de grunde, der er anført i den appellerede dom, på grund af deres generelle karakter som en begrundelsesmangel.

181 Kommissionen har bestridt denne argumentation.

– *Domstolens bemærkninger*

182 Det skal i første række bemærkes, at det i dom afsagt af Consiglio di Stato (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) den 21. januar 2020, som appellanten har henvist til, blev fastslået, at der ikke forelå en overtrædelse for så vidt angår et andet kartel, som appellanten angiveligt havde deltaget i. Under alle omstændigheder gør denne dom det ikke muligt at fastslå, at sidstnævnte siden 2000 har udøvet sin virksomhed under overholdelse af konkurrencereglerne, og at det afskrækkende formål, der allerede blev forfulgt med 2002-beslutningen, således allerede var nået. Under disse omstændigheder kan Retten ikke kritiseres for ikke at have taget stilling til denne dom i den appellerede dom.

183 Det skal i anden række bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 298 fastslog, at Kommissionen, henset til den konstaterede overtrædelses grovhed, havde kunnet lægge til grund, at vedtagelsen af en afgørelse og pålæggelse af en sanktion stadig var begrundet i den afskrækkende virkning, som denne afgørelse og den sanktion, som den indeholdt, kunne have på markederne. Denne vurdering uddybes nærmere i den appellerede doms præmis 299, hvori Retten fremhævede, at det er den omstændighed, at der skal betales en bøde, som har en afskrækkende virkning efter annullationen af 2002-beslutningen og 2009-beslutningen. Det følger heraf, at den nævnte doms præmis 298, sammenholdt med samme doms præmis 299, på ingen måde indeholder generelle betragtninger, men klart og utvetydigt redegør for Rettens ræsonnement.

184 I tredje række er der i modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, ingen modsigelse mellem de grunde, der er anført i den appellerede doms præmis 299 og 660. Selv om Retten i sidstnævnte præmis, som findes i den del af den appellerede dom, hvori Retten under udøvelse af sin fulde prøvelsesret undersøgte, om der skulle indrømmes en yderligere nedsættelse af den bøde, som appellanten var blevet pålagt, anerkendte, at 2002-beslutningen og 2009-beslutningen allerede havde haft en vis afskrækkende virkning, fremgår det nemlig klart af sammenhængen, og navnlig af denne doms præmis 658, 659 og 661, at Retten var af den opfattelse, at formålet om afskrækkelse ikke fuldt ud var blevet nået inden vedtagelsen af den omtvistede afgørelse. Under disse omstændigheder kunne den omstændighed, at appellanten i denne afgørelse blev pålagt en sanktion, nemlig anses for begrundet i behovet for at sikre den afskrækkende virkning, således som Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 299.

185 I fjerde række skal det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 300 og 301 fastslog, at formålet med pålæggelsen af en bøde i det foreliggende tilfælde ikke alene var at give denne afgørelse en vis afskrækkende virkning, men ligeledes at undgå, at de berørte virksomheder blev indrømmet fuldstændig straffrihed.

186 Eftersom 2002-beslutningen og 2009-beslutningen var blevet annulleret, og de tilsvarende bøder var blevet tilbagebetalt med tillæg af renter, kunne kun en ny afgørelse, hvorved appellanten blev pålagt en bøde, sikre, at selskabets deltagelse i det kartel, der var omfattet af den omtvistede afgørelse, ikke forbliver ustraffet.

187 Hvad angår omkostningerne i forbindelse med de to tvister, der lå efter 2002-beslutningen, er det tilstrækkeligt at bemærke, at Retten i dom af 25. oktober 2007, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-94/03, EU:T:2007:320), pålagde Kommissionen at betale appellantens omkostninger, og i dom

af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), pålagde Domstolen Kommissionen at betale de omkostninger, som appellanten havde afholdt i forbindelse med såvel sagen i første instans som den appel, der gav anledning til denne dom.

188 Det er i øvrigt korrekt, at Retten i dom af 12. december 2018, Biogaran mod Kommissionen (T-677/17, EU:T:2018:910), som appellanten har henvist til, tog hensyn til den ikke ubetydelige skade, som en fysisk eller juridisk persons omdømme kan lide som følge af, at det fastslås, at den pågældende har været involveret i en overtrædelse af konkurrencereglerne. Denne vurdering havde imidlertid ikke til formål at angive, at en sådan skade udgør en form for sanktion, som følger af, at det ved en kommissionsafgørelse fastslås, at der foreligger en overtrædelse, men at forklare, hvorfor det er nødvendigt, at denne institution fremlægger præcise og samstemmende beviser for at fastslå, at der foreligger en sådan overtrædelse.

189 Henset til det ovenstående skal det konkluderes, at Retten ikke begik en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 300 at fastslå, at formålet med pålæggelsen af en bøde i den omtvistede afgørelse var at undgå, at de berørte virksomheder blev indrømmet fuldstændig straffrihed.

190 Det følger heraf, at det tredje anbringendes andet led skal forkastes som ugrundet.

Det tredje led

– *Parternes argumenter*

191 Appellanten har med det tredje anbringendes tredje led gjort gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 304-307 ikke overholdt sin begrundelsespligt, for så vidt som den ikke besvarede appellantens argument om tilsidesættelse af EMRK's artikel 6, stk. 1.

192 Kommissionen har bestridt denne argumentation.

– *Domstolens bemærkninger*

193 Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 303, at appellanten i første instans havde gjort gældende, at den omstændighed, at selskabet havde status som anklaget under hele sagen, indebar, at selskabet var blevet pålagt en straf, der i sig selv var tilstrækkelig. Retten forkastede dette argument, idet den i den appellerede doms præmis 304 og 305 fastslog, at appellanten, henset til annullationen af de to beslutninger, der lå forud for vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, endnu ikke var blevet pålagt en sanktion for at have begået en overtrædelse af EU-konkurrenceretten, og at vedtagelsen af denne afgørelse under disse omstændigheder havde til formål at sikre, at appellanten faktisk blev pålagt en sanktion for denne overtrædelse.

194 Appellanten har til støtte for det tredje appelanbringendes tredje led gentaget, at selskabet allerede blev pålagt en sanktion inden vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, men har ikke fremført noget argument, der specifikt tilsigter at anfægte Rettens ræsonnement i den appellerede doms præmis 304 og 305. Appellanten har begrænset sig til at gøre gældende, at Retten undlod at tage stilling til selskabets argument om tilsidesættelse af EMRK's artikel 6, stk. 1.

195 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at appellanten i punkt 238 i stævningen i første instans havde gjort gældende, at den omstændighed, at selskabet havde haft status som »anklaget« i mere end 17 år, dvs. fra modtagelsen af klagepunktsmeddelelsen i marts 2002, ud over at udgøre

en tilsidesættelse af EMRK's artikel 6, som indeholder en forpligtelse til at sikre, at en anklaget ikke i for lang tid bliver holdt i uvished om, hvilken løsning der vil blive valgt i den mod den pågældende rejste straffesag, i sig selv pålagde appellanten en alvorlig repressiv sanktion.

196 Formålet med en sådan argumentation var, som overskriften til det afsnit, hvori den indgår, viser, at anfægte den omtvistede afgørelses begrundelse, hvorefter pålæggelsen af en sanktion var nødvendig for at undgå straffrihed for de pågældende virksomheder. Under disse omstændigheder og i mangel af enhver præcisering i denne retning kunne Retten med rette fastslå, at henvisningen til EMRK's artikel 6 alene havde til formål at styrke appellantens argumentation med henblik på at godtgøre, at selskabet allerede var blevet pålagt en sanktion inden vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, hvilken argumentation Retten besvarede i den appellerede doms præmis 304 og 305.

197 Retten kan derfor ikke kritiseres for at have undladt at tage stilling i denne henseende.

198 Det følger heraf, at det tredje anbringendes tredje led skal forkastes som ugrundet.

Det fjerde led

– *Parternes argumenter*

199 Appellanten har med det tredje anbringendes fjerde led gjort gældende, at Retten ved i den appellerede doms præmis 310-315 at støtte sig på tredjemands mulighed for at anlægge et erstatningssøgsmål ved de nationale retsinstanser ændrede begrundelsen, undlod at undersøge de fremlagte dokumenter i sagen og vendte bevisbyrden om.

200 Kommissionen er af den opfattelse, at eftersom denne argumentation er rettet mod de grunde, der er anført for fuldstændighedens skyld i den appellerede dom, bør den forkastes som uvirksom. Dette fjerde led er under alle omstændigheder ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

201 I den appellerede doms præmis 301 fastslog Retten, at henset til grovheden og varigheden af den overtrædelse, som Kommissionen havde konstateret, var formålet om at undgå, at de berørte virksomheder forblev fuldstændigt straffri, i sig selv tilstrækkeligt til i det foreliggende tilfælde at begrunde vedtagelsen af en afgørelse om pålæggelse af en sanktion.

202 Denne vurdering fra Rettens side er ikke blevet anfægtet af appellanten i appelskriftet.

203 Det følger heraf, at Retten ved at henvise til andre betragtninger, der kunne begrunde vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, som f.eks. hensigten om at beskytte tredjemands ret til at anlægge et erstatningssøgsmål ved de nationale retsinstanser, fremførte disse betragtninger for fuldstændighedens skyld med henblik på en udtømmende besvarelse af appellantens argumenter.

204 Eftersom de klagepunkter, som appellanten har fremført inden for rammerne af det tredje anbringendes fjerde led, er rettet mod præmisser i den appellerede dom, der er anført for fuldstændighedens skyld, kan de følgelig ikke føre til ophævelse af denne dom.

205 Det følger heraf, at det tredjeanbringendes fjerde led skal forkastes som uvirksomt.

Det femte led

– *Parternes argumenter*

206 Appellanten har med det tredje anbringendes femte led gjort gældende, at Retten ved i den appellerede doms præmis 317-323 at forkaste appellantens klagepunkt om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet har støttet sig på irrelevante betragtninger, som ikke er tilstrækkelige til at begrunde denne forkastelse.

207 Efter fremstillingen af dette femte led indeholder appelskriftet et afsnit med overskriften »Afsluttende betragtninger«, hvori appellanten har gentaget den argumentation, der er fremført i punkt 242, 243 og 252-254 i stævningen i første instans.

208 Kommissionen er af den opfattelse, at det nævnte femte led skal afvises, henset til dets vage og generiske karakter. Nævnte led er under alle omstændigheder ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

209 Det bemærkes, at appellanten har begrænset sig til at anfægte relevansen af forhold, som Retten tog hensyn til i den appellerede doms præmis 317-323, uden præcist at angive de retlige argumenter, der specifikt støtter selskabets påstand om ophævelse af denne dom, i strid med de krav der er anført i denne doms præmis 51.

210 Disse krav er endvidere ikke opfyldt, når appelskriftet – endog uden at indeholde en argumentation, der har til formål specifikt at angive den retlige fejl, som den afgørelse, der anfægtes, angiveligt er behæftet med – blot gentager eller nøjagtigt gengiver de anbringender og argumenter, der allerede er blevet fremført for Retten. En sådan appel har nemlig i realiteten kun til formål at opnå, at de i stævningen for Retten fremsatte påstande pådømmes endnu en gang, hvilket ligger uden for Domstolens kompetence (dom af 9.2.2023, Boshab mod Rådet, C-708/21 P, EU:C:2023:84, præmis 60 og den deri nævnte retspraksis).

211 I det foreliggende tilfælde har appellanten med den argumentation, der er sammenfattet i denne doms præmis 207, med undtagelse af visse mindre ændringer blot gentaget den argumentation, som selskabet allerede havde fremført for Retten.

212 Det følger heraf, at det tredje anbringendes femte led skal afvises.

213 Det tredje anbringende skal følgelig forkastes, idet det delvis skal afvises, delvis er ugrundet.

Det fjerde anbringende

Parternes argumenter

214 Appellanten har med det fjerde anbringende gjort gældende, at Retten ved i den appellerede doms præmis 326-342 at fastslå, at princippet ne bis in idem ikke var til hinder for vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, har anvendt dette princip urigtigt.

215 Ifølge appellanten er det korrekt, at princippet ne bis in idem ikke er til hinder for vedtagelsen af en ny afgørelse, når den tidligere afgørelse er blevet annulleret på grund af formelle mangler. Det fremgår imidlertid af dom af 15. oktober 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582), at denne mulighed er betinget af, at der ikke er truffet afgørelse om realiteten i de kritiserede forhold. Denne betingelse er imidlertid ikke opfyldt i det foreliggende tilfælde, idet Retten traf afgørelse om sagens realitet i dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035).

216 Appellanten har fremhævet, at Retten fastslog, at princippet ne bis in idem kun finder anvendelse i tilfælde af dobbelt sanktion, hvilket ikke svarer til omstændighederne i den foreliggende sag, eftersom dommen af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), 2009-beslutningen og den sanktion, som den fastsatte, blev ophævet af Domstolen. Ifølge appellanten er dette princip imidlertid også til hinder for en kumulation af procedurer, så meget desto mere når en sådan kumulation, som i det foreliggende tilfælde, fører til en ny domfældelse for de samme faktiske omstændigheder.

217 Desuden fandt Retten med urette, at princippet ne bis in idem kun finder anvendelse i tilfælde af dobbelt sanktion. Det følger således af chartrets artikel 50, at dette princip ligeledes finder anvendelse i tilfælde af dobbelt domfældelse. En person kan nemlig dømmes på grund af en ulovlig adfærd uden at blive pålagt sanktioner.

218 Appellanten har anerkendt, at chartrets artikel 50 henviser til en endelig dom, men har fremhævet, at dommen af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), selv om den blev ophævet af Domstolen, skal anses for at være endelig for så vidt angår realiteten. Det fremgår nemlig af generaladvokat Wahls forslag til afgørelse Feralpi m.fl. mod Kommissionen (C-85/15 P, C-86/16 P og C-87/15 P, C-88/15 P og C-89/15 P, EU:C:2016:940), at appellen til prøvelse af denne dom burde have været afvist.

219 Under alle omstændigheder er ikke alle 2014-dommene blevet appelleret. Følgelig er vurderingen af de faktiske omstændigheder, der udgør det pågældende kartel, og som var fælles for alle de berørte virksomheder, blevet endelig. Rettens vurdering, hvorefter dommene ikke havde virkninger for de virksomheder, der ikke var parter i de tvister, der blev afgjort ved disse domme, er for formalistisk og tager ikke hensyn til det egentlige indhold af princippet ne bis in idem.

220 Ordlyden af chartrets artikel 50 bør i øvrigt ikke fortolkes for bogstaveligt. Appellanten har i denne henseende anført, at det fremgår af dom af 29. juni 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483), at i tilfælde af, at en sag henlægges af en anklagemyndighed, som ikke desto mindre havde undersøgt de faktiske omstændigheder, finder princippet ne bis in idem anvendelse, selv om der ikke foreligger en retsafgørelse om frifindelse.

221 Kommissionen har bestridt appellantens argumentation.

Domstolens bemærkninger

222 Chartrets artikel 50 fastsætter, at »[i]ngen [...] i en straffesag på ny [skal] kunne stilles for en domstol eller dømmes for en lovovertrædelse, for hvilken den pågældende allerede er blevet endeligt frikendt eller domfældt i en af Unionens medlemsstater i overensstemmelse med lovgivningen«. Princippet ne bis in idem er således til hinder for en kumulation af retsforfølgning

og sanktioner af strafferetlig karakter som omhandlet i denne bestemmelse for de samme forhold og mod samme person (dom af 14.9.2023, Volkswagen Group Italia og Volkswagen Aktiengesellschaft, C-27/22, EU:C:2023:663, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).

223 Endvidere har Domstolen allerede fastslået, at princippet ne bis in idem skal overholdes i procedurer om pålæggelse af bøder, som henhører under konkurrenceretten. På det konkurrenceretlige område forbyder dette princip, at en virksomhed domfældes eller atter forfølges for en konkurrencebegrænsende adfærd, for hvilken den allerede er blevet pålagt en sanktion, eller med hensyn til hvilken den er blevet erklæret ansvarsfri ved en tidligere beslutning, der ikke længere kan anfægtes (dom af 22.3.2022, Nordzucker m.fl., C-151/20, EU:C:2022:203, præmis 32 og den deri nævnte retspraksis).

224 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at der på tidspunktet for vedtagelsen af den omtvistede afgørelse ikke var nogen afgørelse om det kartel, der var omfattet af den omtvistede afgørelse, som ikke længere kunne gøres til genstand for et søgsmål, og som derfor var blevet endelig. Selv om Retten ganske vist i dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, EU:T:2014:1035), traf afgørelse om realiteten vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt appellanten kunne holdes ansvarlig for dette kartel, som var omhandlet i 2009-beslutningen, blev denne dom, der var blevet appelleret til Domstolen, ikke endelig og efterfølgende ophævet i sin helhed af Domstolen, og 2009-beslutningen blev annulleret.

225 I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, er genoptagelsen af proceduren og vedtagelsen af den omtvistede afgørelse ikke uforenelige med dommen af 15. oktober 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582).

226 Det fremgår nemlig af denne dom, således som Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 331, at princippet ne bis in idem udelukkende forbyder en ny realitetsvurdering af overtrædelsens rigtighed, som har til følge, at der enten pålægges endnu en sanktion, der føjes til den første, i det tilfælde, hvor der atter fastslås at foreligge ansvar, eller en første sanktion i det tilfælde, hvor det ansvar, som ikke blev antaget at foreligge i henhold til den første afgørelse, fastslås at foreligge ved den anden afgørelse (dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 61). Ingen af disse to situationer foreligger imidlertid i den foreliggende sag.

227 Domstolen tilføjede ganske vist i den nævnte doms præmis 62, at princippet ne bis in idem ikke i sig selv er til hinder for, at man atter forfølger samme konkurrencefordrejende adfærd, når en første afgørelse er blevet annulleret af formelle grunde, uden at der er blevet truffet afgørelse om realiteten med hensyn til de foreholdte omstændigheder.

228 Herved anførte Domstolen imidlertid ikke, at princippet ne bis in idem er til hinder for vedtagelsen af en ny afgørelse, efter at den dom, hvorved Retten havde truffet afgørelse om realiteten vedrørende en første afgørelse og annulleret denne første afgørelse, efter appel blev ophævet. Som det fremgår af samme præmis 62 i nævnte dom, kan princippet ne bis in idem nemlig kun tilsidesættes, hvis der allerede er truffet en endelig afgørelse om sagens realitet. Som anført i denne doms præmis 224, forelå der netop ikke en sådan endelig afgørelse på tidspunktet for vedtagelsen af den omtvistede afgørelse.

229 Den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 227, bekræfter desuden, at genoptagelsen af en procedure vedrørende anvendelsen af EU-konkurrencereglerne efter annullation af en første afgørelse, der afslutter denne procedure, ikke giver anledning til en kumulation af procedurer.

230 Det følger heraf, at Retten med rette fastslog, at vedtagelsen af den omtvistede afgørelse ikke tilsidesatte princippet ne bis in idem.

231 Visse af 2014-dommene vedrørende andre virksomheder er ganske vist blevet endelige, da de ikke er blevet appelleret. Selv om disse domme vedrørte det samme kartel som det, for hvilket appellanten var blevet retsforfulgt, udgør de nævnte domme imidlertid ikke en endelig dom i forhold til appellanten.

232 I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, kan muligheden for, at en afgørelse truffet af en anklagemyndighed kan være relevant for anvendelsen af princippet ne bis in idem, ikke rejse tvivl om denne vurdering, idet Domstolen har præciseret, at en sådan afgørelse skal være endelig med henblik på anvendelsen af dette princip (dom af 29.6.2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, præmis 52-54).

233 Henset til det ovenstående skal det fjerde anbringende forkastes som ugrundet.

Det sjette anbringende

Parternes argumenter

234 Appellanten har med det sjette anbringende i det væsentlige gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl i den appellerede doms præmis 535-551, idet den undlod at fastslå, at tilsidesættelsen af retten til forsvar skyldtes, at Kommissionen ikke udtrykkeligt havde nævnt – i klagepunktsmeddelelsen, i den supplerende klagepunktsmeddelelse eller i et andet dokument vedrørende den procedure, der blev genoptaget i 2017 – at den havde til hensigt at anvende den skærpende omstændighed i form af gentagelsestilfælde på appellanten, hvorved denne blev frataget muligheden for at fremsætte bemærkninger hertil under den administrative procedure.

235 For det første tog Retten ikke hensyn til Domstolens praksis, herunder dom af 5. marts 2015, Kommissionen m.fl. mod Versalis m.fl. (C-93/13 P og C-123/13 P, EU:C:2015:150), og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis vedrørende EMRK's artikel 6. For det andet tilsidesatte Retten de relevante bestemmelser i soft law, som Kommissionen har pålagt sig selv, nemlig punkt 84, 86 og 109 i meddelelsen af 2011. For det tredje undlod Retten at tage hensyn til eller fordrejede udskriften af visse passager fra lydoptagelsen fra retsmødet i den sag, der gav anledning til dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716). For det fjerde er de faktiske omstændigheder, der er nævnt i den appellerede doms præmis 547 og 548, ligesom dem, der er omhandlet i den pågældende doms præmis 543-546, uden relevans, eftersom klagepunktsmeddelelsen og 2002-beslutningen og 2009-beslutningen ikke indeholdt nogen begrundelse vedrørende gentagelsestilfælde. Under alle omstændigheder burde disse omstændigheder have været ajourført på grund af procedurens usædvanligt lange varighed. Den omstændighed, der er anført i den appellerede doms præmis 549, er irrelevant, fordi indholdet af skrivelsen af 15. december 2017 åbenbart ikke var i overensstemmelse med de kriterier, der er fastsat i retspraksis.

236 Kommissionen er af den opfattelse, at dette anbringende bør afvises og under alle omstændigheder er ugrundet.

Domstolens bemærkninger

237 Retten redegjorde i den appellerede doms præmis 538-542 for de kriterier, der gør det muligt at efterprøve, om der foreligger en eventuel tilsidesættelse af appellantens ret til forsvar for så vidt angår en hensyntagen til, at der foreligger et gentagelsestilfælde i forhold til selskabet.

238 Retten fastslog i den appellerede doms præmis 538 med henvisning til dom af 5. marts 2015, Kommissionen m.fl. mod Versalis m.fl. (C-93/13 P og C-123/13 P, EU:C:2015:150), at når Kommissionen har til hensigt at tilregne en juridisk person ansvar for en overtrædelse af konkurrencereglerne, og over for denne som skærpende omstændighed vil gøre gældende, at der er tale om gentagelsestilfælde, skal den klagepunktsmeddelelse, som den sender til denne person, indeholde alle de oplysninger, som giver denne juridiske person mulighed for at forsvare sig, navnlig de oplysninger, der berettiger, at betingelserne for, at der foreligger et gentagelsestilfælde, er opfyldt i det foreliggende tilfælde. I dommens præmis 539 bemærkede Retten, at det var i denne forbindelse, at Kommissionen i punkt 84 i sin meddelelse af 2011 havde forpligtet sig til »tilstrækkeligt klart« i klagepunktsmeddelelsen at omtale omstændigheder, der vil kunne blive betragtet som skærpende omstændigheder, for i samme doms præmis 540 at tilføje, at gentagelsestilfælde i medfør af fast retspraksis skal anses for at være en omstændighed, der kan være af skærpende karakter.

239 I den appellerede doms præmis 541 præciserede Retten, at den pligt, der er beskrevet i den pågældende doms præmis 538-540, følger af forpligtelsen til at overholde retten til forsvar, hvilken forpligtelse er genstand for et generelt princip om, at i enhver procedure, der kan føre til pålæggelse af sanktioner, navnlig bøder eller tvangsbøder, skal de berørte virksomheder og sammenslutninger af virksomheder allerede fra den administrative procedure sættes i stand til at tage stilling til, om de faktiske oplysninger, klagepunkter og øvrige omstændigheder, som foreholdes dem, er i overensstemmelse med de faktiske forhold og relevante.

240 Endelig fastslog Retten i den appellerede doms præmis 542, at Unionens retsinstanser med henblik på at efterprøve, om princippet om retten til forsvar er blevet overholdt, skal de tage hensyn til alle omstændighederne i sagen med henblik på at sikre, at det var tilstrækkeligt forudsigeligt for den berørte virksomhed, at Kommissionen havde til hensigt at lægge en overtrædelse eller en bestemt omstændighed til grund, således at virksomheden kan anses for at have kunnet tage stilling til det pågældende punkt.

241 Appellanten har ikke bestridt disse forklaringer fra Retten.

242 Appellanten har derimod i det væsentlige gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved i det foreliggende tilfælde at fastslå, at den omstændighed, at Kommissionen havde til hensigt at fastslå, at der forelå et gentagelsestilfælde som en skærpende omstændighed for appellantens vedkommende, var tilstrækkeligt forudsigelig.

243 For at forkaste dette argument støttede Retten sig dels på indholdet af den klagepunktsmeddelelse, der er nævnt i den appellerede doms præmis 543-546, dels på Kommissionens skrivelse af 15. december 2017 om genoptagelse af den administrative procedure, som er omhandlet i den pågældende doms præmis 547-549.

244 Selv om appellanten har anført, at selskabet ikke har anmodet Domstolen om at foretage en ny vurdering af de faktiske omstændigheder, fokuserer selskabets argumentation næsten udelukkende på indholdet af klagepunktsmeddelelsen.

245 Det fremgår imidlertid af den appellerede doms præmis 547 og 548, at Kommissionen i sin skrivelse af 15. december 2017, hvori den meddelte, at den ville genoptage den administrative procedure, underrettede appellanten om, at den i den afgørelse, den ville træffe ved procedurens afslutning, ville basere sig på klagepunkterne i den klagepunktsmeddelelse, som havde givet anledning til vedtagelsen af 2002-beslutningen og 2009-beslutningen, og at der i disse beslutninger var blevet lagt gentagelsestilfælde til grund som skærpende omstændigheder ved beregningen af appellantens bøde.

246 Selv om klagepunktsmeddelelsen ikke var klar, kunne Retten under disse omstændigheder i den appellerede doms præmis 550 fastslå, at Kommissionens hensigt om i den omtvistede afgørelse at lægge gentagelsestilfælde til grund som en skærpende omstændighed i forhold til appellanten var tilstrækkelig forudsigelig.

247 I øvrigt fastslog Kommissionen, at appellanten havde gjort sig skyldig i et gentagelsestilfælde, på grundlag af en tidligere beslutning, hvori det blev fastslået, at appellanten havde begået en overtrædelse, som var blevet taget i betragtning med samme formål i 2002-beslutningen og 2009-beslutningen. Under disse omstændigheder var Retten i modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, ikke forpligtet til at fastslå, at Kommissionen burde have ajourført de forhold, i lyset af hvilke den tog i betragtning, at der forelå et gentagelsestilfælde.

248 Appellanten har endvidere gjort gældende, at visse passager fra lydoptagelsen fra retsmødet i den sag, der gav anledning til dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), bekræfter, at grundene til, at selskabet ikke fremsatte bemærkninger om gentagelsestilfælde efter genoptagelsen af den administrative procedure, var plausible. Appellanten har imidlertid ikke præciseret de retlige grunde til, at disse passager viser, at selskabet var berettiget til at antage, at Kommissionen efter genoptagelsen af proceduren ikke kunne lægge gentagelsestilfælde til grund som en skærpende omstændighed uden på forhånd udtrykkeligt at underrette selskabet herom.

249 Klagepunktet om en undladelse af at træffe afgørelse eller om en urigtig gengivelse af de nævnte passager skal derfor afvises, henset til de krav, der er anført i denne doms præmis 51.

250 Det sjette anbringende skal følgelig forkastes, idet det delvis skal afvises, delvis er ugrundet.

Det syvende anbringende

Det første led

– *Parternes argumenter*

251 Appellanten har med det syvende anbringendes første led gjort gældende, at Retten begik retlige fejl, da den i den appellerede doms præmis 565-579 forkastede appellantens klagepunkt om, at det var i strid med proportionalitetsprincippet at tage gentagelsestilfælde i betragtning som en skærpende omstændighed på grund af den urimeligt lange sagsbehandlingstid.

252 For det første er den appellerede doms præmis 575 behæftet med en begrundelsesmangel. Mens appellanten havde henvist til den unormale varighed af den pågældende procedure, henviste Retten i denne præmis 575 til den korte periode, der var forløbet mellem den forudgående overtrædelse og den overtrædelse, der gav anledning til en sanktion i den omtvistede afgørelse.

253 For det andet fandt Retten, at Kommissionen kunne fastslå, at der forelå et gentagelsestilfælde på grund af en overtrædelse, der var blevet konstateret mere end 30 år før vedtagelsen af den omtvistede afgørelse. Retten lagde herved en åbenbart uforholdsmæssig fortolkning af begrebet gentagelsestilfælde til grund. Denne fortolkning kan ikke begrundes i formålet om at sikre denne afgørelses afskrækkende virkning, eftersom appellanten siden 2000 ikke længere har gjort sig skyldig i konkurrencebegrænsende adfærd. Retten undlod at tage hensyn til den afskrækkende karakter af de retslige og administrative procedurer, som appellanten var involveret i.

254 Retten undlod ligeledes at tage hensyn til den omstændighed, at formålet om at sikre den afskrækkende virkning var blevet taget i betragtning både for at pålægge sanktioner for det pågældende kartel og for at forhøje bøden på grund af gentagelsestilfælde, hvilket medførte en fordobling, der var i strid med proportionalitetsprincippet.

255 Rettens vurdering er desuden vanskeligt forenelig med det princip, der blev opstillet i dom af 17. juni 2010, Lafarge mod Kommissionen (C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 70 og 73), hvorefter EU-konkurrenceretten ikke tillader Kommissionen at tage hensyn til gentagelsestilfælde uden forældelsesfrist. Den omstændighed, at der som gentagelsestilfælde er taget forhold i betragtning, der ligger mere end 30 år før vedtagelsen af den omtvistede afgørelse, er således åbenbart uforholdsmæssigt og fører i praksis til en fornægtelse af det af Domstolen opstillede princip.

256 Kommissionen har anført, at denne argumentation bør afvises og under alle omstændigheder er ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

257 Appellanten har med dette led gjort gældende, at Retten ikke har angivet en begrundelse og begik en retlig fejl ved fortolkningen af proportionalitetsprincippet. I modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, skal det nævnte led således antages til realitetsbehandling.

258 Appellantens argumentation er imidlertid ugrundet.

259 Hvad i første række angår begrundelsen i den appellerede doms præmis 575 fremgår det af denne præmis, at Retten med henblik på at undersøge, om Kommissionen var berettiget til at fastslå, at appellanten havde gjort sig skyldig i et gentagelsestilfælde, fandt, at den periode, der var forløbet mellem den overtrædelse, som denne virksomhed tidligere havde begået, og den overtrædelse, der gav anledning til en sanktion i den omtvistede afgørelse, var kort. I modsætning til, hvad appellanten har anført, så Retten ikke bort fra, at det klagepunkt, der var blevet indbragt for den, ikke vedrørte denne periode, men den periode, der var forløbet mellem den forudgående overtrædelse og datoen for vedtagelsen af den omtvistede afgørelse. Retten sammenfattede nemlig ikke blot dette klagepunkt i den pågældende doms præmis 566, men den fastslog ligeledes i nævnte doms præmis 575, at Kommissionen var berettiget til at lægge gentagelsestilfælde til grund som skærpende omstændighed i forhold til appellanten, »selv om undersøgelsen varede en

vis tid som følge af de dele af undersøgelsen, der vedrørte domstolsbehandling«. Det følger heraf, at det af appellanten anførte om manglende begrundelse og om en undladelse af at træffe afgørelse er baseret på en urigtig læsning af den appellerede dom.

260 Hvad i anden række angår klagepunktet om en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet skal det bemærkes, at dette princip ifølge fast retspraksis kræver, at EU-institutionernes retsakter skal være egnede til at nå de legitime mål, der forfølges med den omhandlede lovgivning, og ikke må gå ud over, hvad der er nødvendigt for at nå disse mål (dom af 9.12.2020, Groupe Canal + mod Kommissionen, EU:C:2020:1007, præmis 104 og den deri nævnte retspraksis).

261 Hvad angår forhøjelsen af bøden som følge af gentagelsestilfælde skal det erindres, at en sådan forhøjelse dækker behovet for at bekæmpe den samme virksomheds gentagne tilsidesættelser af konkurrencereglerne (dom af 17.6.2010, Lafarge mod Kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 61).

262 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at appellanten ikke har anfægtet Rettens vurdering i den appellerede doms præmis 553, hvorefter gentagelsestilfælde, ud fra et afskrækkelsessynspunkt, er en omstændighed, som ifølge retspraksis berettiger en betydelig forhøjelse af bødens grundbeløb, fordi den faktisk udgør beviset for, at den tidligere pålagte sanktion ikke var tilstrækkeligt afskrækkende.

263 Appellanten har heller ikke anfægtet det forhold, at selskabets klagepunkt om, at den periode, der var forløbet mellem den tidligere begåede overtrædelse og den overtrædelse, der var omhandlet i den omtvistede afgørelse, var for lang til, at der kunne lægges et gentagelsestilfælde til grund i forhold til appellanten, blev forkastet i den appellerede doms præmis 557 og 564.

264 Appellanten har nemlig begrænset sig til at gøre gældende, at eftersom formålet med at tage hensyn til gentagelsestilfælde er at afskrække en virksomhed fra at begå nye overtrædelser af konkurrenceretten, er proportionalitetsprincippet blevet tilsidesat i det foreliggende tilfælde, dels fordi appellanten ikke har gjort sig skyldig i en sådan adfærd siden 2000, dels fordi de administrative og retslige procedurer, der allerede har fundet sted vedrørende det i den omtvistede afgørelse omhandlede kartel, uundgåeligt har haft en afskrækkende virkning.

265 Det skal imidlertid bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 577 fastslog, at det ikke kunne udelukkes, at den trussel om en sanktion, som appellanten var udsat for under hele undersøgelsen, og pålæggelsen af en sanktion i to tilfælde kan have haft en vis afskrækkende virkning. Retten fastslog imidlertid uden at begå en retlig fejl, at »det er sanktionen – dvs. den omstændighed, at den bøde, som Kommissionen har pålagt, betales med forhøjelsen som følge af gentagelsestilfælde – som faktisk afskrækker en virksomhed fra atter at gøre sig skyldig i en overtrædelse af konkurrencereglerne«.

266 Appellanten har under alle omstændigheder ikke godtgjort, at den omstændighed, at der er forløbet en betydelig periode mellem de overtrædelser, der er lagt til grund for at tage hensyn til gentagelsestilfælde, og Kommissionens vedtagelse af den omtvistede afgørelse, i sig selv har til følge, at denne hensyntagen er uforholdsmæssig.

267 Appellanten øvrige argumenter rejser ikke tvivl om denne konklusion.

268 For det første begik Retten ikke nogen retlig fejl ved at fastslå, at Kommissionen var berettiget til at fastslå dels, at vedtagelsen af en ny afgørelse, hvori det blev fastslået, at appellanten havde deltaget i kartellet, bl.a. var begrundet i formålet om at afskrække selskabet fra at begå sådanne overtrædelser i fremtiden, dels at det var nødvendigt at forstærke denne afskrækkende virkning ved at konstatere, at appellanten havde gjort sig skyldig i et gentagelsestilfælde. I modsætning til, hvad appellanten har anført, udgør den omstændighed, at der blev taget hensyn til gentagelsestilfælde både ved afgørelsen af, om det var hensigtsmæssigt at vedtage en ny afgørelse, hvori det blev fastslået, at appellanten havde deltaget i en overtrædelse, og ved beregningen af den bøde, som appellanten blev pålagt, ikke en »fordobling« i strid med proportionalitetsprincippet.

269 For det andet er det korrekt, at proportionalitetsprincippet kræver, at den tid, der er forløbet mellem den pågældende overtrædelse og en tidligere tilsidesættelse af konkurrencereglerne, tages i betragtning for at vurdere virksomhedens tendens til at overtræde disse regler (dom af 17.6.2010, Lafarge mod Kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 70 og 73). Denne periode er imidlertid ikke den periode, som appellanten har henvist til som støtte for sit klagepunkt om tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

270 Det følger heraf, at det syvende anbringendes første led skal forkastes som ugrundet.

Det andet led

– *Parternes argumenter*

271 Appellanten har med det syvende anbringendes andet led for det første gjort gældende, at den appellerede doms præmis 580-595 er behæftet med en begrundelsesmangel. Appellanten har anført, at selskabet i første instans gjorde gældende, at forhøjelsen af bøden på grund af gentagelsestilfælde var uforholdsmæssig, henset til dels det usædvanligt lange tidsrum, der var forløbet, dels den »mindre« karakter af gentagelsen. Retten undersøgte kun det andet af disse argumenter.

272 For det andet er forhøjelsen på 50% af bøden på grund af gentagelsestilfælde åbenbart uforholdsmæssig, eftersom den omtvistede afgørelse blev vedtaget mere end 30 år efter den beslutning, hvorved den tidligere overtrædelse blev fastslået. I denne henseende burde Retten have opfattet, at den omtvistede afgørelse var selvmodsigende. Kommissionen nedsatte nemlig bødens grundbeløb med 50%, henset til procedurens varighed, men undlod at tage hensyn til denne varighed af proceduren med henblik på anvendelsen af forhøjelsen for gentagelsestilfælde. Kommissionen burde af hensyn til sammenhængen, på grund af tidsfaktoren, ligeledes have nedsat forhøjelsessatsen på 50% for gentagelsestilfælde til mindst halvdelen. Endvidere kan denne forhøjelse ikke i sagens natur overstige bødens størrelse. I det foreliggende tilfælde er størrelsen af den nævnte forhøjelse imidlertid næsten lig med det dobbelte af den bøde, der ville være blevet pålagt appellanten, hvis denne skærpende omstændighed ikke var blevet lagt til grund.

273 Kommissionen har gjort gældende, at appellanten blot har gentaget de argumenter, som selskabet havde gjort gældende for Retten, og således tilsigter at opnå, at Domstolen foretager en ny behandling af søgsmålet i første instans. Appellantens argumentation skal derfor afvises og er under alle omstændigheder ugrundet.

– *Domstolens bemærkninger*

274 Appellanten har med det syvende anbringendes andet led gjort gældende, at Retten tilsidesatte sin forpligtelse til at begrunde sine domme og begik en fejl ved fortolkningen af proportionalitetsprincippet. I modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, skal det nævnte led således antages til realitetsbehandling.

275 Appellantens argumentation er imidlertid ugrundet.

276 I første række har appellanten kritiseret Retten for at have undladt at tage stilling til selskabets argument om, at den forhøjelse, som Kommissionen anvendte over for selskabet på grund af gentagelsestilfælde, var uforholdsmæssig, henset til procedurens varighed. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 565-579 forkastede appellantens argument om, at konstateringen af, at selskabet havde gjort sig skyldig i et gentagelsestilfælde, ikke var forenelig med proportionalitetsprincippet. Retten var derfor ikke længere forpligtet til at besvare appellantens argument om, at dette princip ligeledes var til hinder for en forhøjelse af bøden på grund af gentagelse.

277 I anden række har appellanten ikke godtgjort, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at Kommissionen ved at fastsætte satsen for forhøjelsen på grund af gentagelsestilfælde til 50% af bødens grundbeløb ikke havde tilsidesat proportionalitetsprincippet.

278 Det skal tilføjes, at den omstændighed, at Kommissionen i den omtvistede afgørelse nedsatte bødens grundbeløb med 50%, henset til procedurens varighed, samtidig med at den anvendte en sats for forhøjelse af bøden på grund af gentagelsestilfælde, ikke er udtryk for nogen selvmodsigelse, idet disse to forhold er uafhængige af hinanden.

279 Endelig har appellanten ved at hævde, at en forhøjelse af bøden på grund af gentagelsestilfælde ikke kan overstige bødens størrelse, ikke redegjort for nogen retsregel til støtte for dette udsagn og har foretaget en beregning, der ikke blot viser sig at være ukorrekt, men ligeledes er baseret på en hypotetisk situation.

280 Henset til det ovenstående skal det syvende anbringendes andet led og dermed dette anbringende i sin helhed forkastes som ugrundet.

Det ottende anbringende

Parternes argumenter

281 Det ottende anbringende består af to led.

282 Appellanten har med dette anbringendes første led gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl, da den i den appellerede doms præmis 611-628 fastslog, at Kommissionen ikke havde tilsidesat ligebehandlingsprincippet ved at indrømme appellanten en forholdsmæssigt mindre nedsættelse af bøden end den, der blev indrømmet Riva.

283 Ifølge appellanten fremgår det af den omtvistede afgørelse, at Riva, som i alt deltog i det af denne afgørelse omfattede kartel i ti år og seks måneder, blev indrømmet en bødenedsættelse på 3% som følge af afbrydelsen af selskabets deltagelse i den del af dette kartel, der vedrørte begrænsningen af

og kontrollen med produktionen eller afsætningen, i et år. Appellanten, der deltog i kartellet i syv år, opnåede derimod en nedsættelse på 6% for de tre år, hvor virksomheden ikke deltog i denne del af kartellet, dvs. en nedsættelse på kun 2% for hvert af disse år.

284 Appellanten har med det ottende anbringendes andet led gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved at undlade at fastslå, at Kommissionens begrundelse for at anvende forskellige bødenedsættelser for den samme adfærd blev fremsat for sent.

285 Kommissionen har anført, at denne argumentation bør afvises. Appellanten har i det væsentlige blot gentaget de argumenter, der blev fremført i første instans. Appellanten søger således at opnå, at Domstolen foretager en fornyet prøvelse af den i første instans indgivne stævning. Appellantens argumentation er under alle omstændigheder åbenbart ugrundet.

Domstolens bemærkninger

286 I modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, kan det ottende anbringendes to led, for så vidt som de vedrører retlige fejl, som Retten angiveligt har begået, antages til realitetsbehandling.

287 Hvad angår det første led bemærkes, at ligebehandlingsprincippet, der er fastsat i chartrets artikel 20, indebærer, at ensartede situationer ikke må behandles forskelligt, og forskellige situationer ikke behandles ens, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet (dom af 18.4.2024, Dumitrescu m.fl. mod Kommissionen og Domstolen, C-567/22 P – C-570/22 P, EU:C:2024:336, præmis 65 og 67 og den deri nævnte retspraksis).

288 I det foreliggende tilfælde fremgår det af den appellerede dom, at Kommissionen i den omtvistede afgørelse fastslog dels, at både appellanten og Riva havde deltaget i det i denne afgørelse omhandlede kartel, dels at disse to virksomheder ikke havde deltaget i en bestemt del af dette kartel, appellanten i tre år og Riva i et år.

289 Som Retten bemærkede i den appellerede doms præmis 613, ligger en differentieret behandling af virksomheder, som har deltaget i et kartel, ved beregningen af de bøder, der pålægges disse virksomheder, inden for rammerne af Kommissionens skønsbeføjelse på området. Kommissionen er nemlig inden for rammerne af sin skønsbeføjelse nemlig forpligtet til at pålægge individuelle sanktioner i forhold til virksomhedernes adfærd og kendetegn med henblik på at sikre EU-konkurrencereglers effektivitet i hvert enkelt tilfælde (dom af 13.6.2013, Versalis mod Kommissionen, C-511/11 P, EU:C:2013:386, præmis 104 og den deri nævnte retspraksis).

290 Det fremgår af den appellerede doms præmis 615-617, at Kommissionen begrundede forskellen mellem de respektive nedsættelsessatser med nødvendigheden af at foretage en vægtning af den indrømmede nedsættelse på grund af den manglende deltagelse i en del af kartellet på grundlag af varigheden af hver enkelt virksomheds samlede deltagelse i kartellet som helhed. Appellantens og Rivas deltagelse i kartellet som helhed var en vigtig faktor, der skulle tages i betragtning ved vurderingen af den omhandlede formildende omstændighed. Da den samlede deltagelse i kartellet var længere for Riva, var virkningen af selskabets manglende deltagelse i denne del af kartellet større.

291 Retten bemærkede mere præcist i den appellerede doms præmis 622, at Kommissionen ved fastsættelsen af den nedsættelse, der skulle indrømmes Riva, havde taget hensyn til grovheden af disse to virksomheders deltagelse i overtrædelsen i overensstemmelse med det krav om

individuelle bøder, der er nævnt i denne doms præmis 289. Kommissionen fandt således, at eftersom Rivas samlede deltagelse i kartellet var længere end appellantens, var den nødvendigvis mere alvorlig, og at virkningen af selskabets manglende deltagelse i en bestemt del af kartellet var så meget desto større.

292 Retten begik en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 323 at fastslå, at denne tilgang var i overensstemmelse med ligebehandlingsprincippet.

293 Det er nemlig ubestridt, at Kommissionen indrømmede appellanten en nedsættelse på 2% pr. år for så vidt angår den periode, hvor appellanten ikke deltog i den omhandlede del af kartellet, mens nedsættelsen var på 3% for Riva.

294 Det er korrekt, at i mangel af andre elementer, der gør det muligt at differentiere mellem disse to virksomheders deltagelse i dette kartel, betød den omstændighed, at Riva deltog i det nævnte kartel i ti år og seks måneder, at denne deltagelse havde en mere alvorlig indvirkning på konkurrencen end appellantens deltagelse, idet denne kun deltog i kartellet i syv år. Denne konstatering kan imidlertid ikke udstrækkes til de perioder, hvor virksomhederne ikke deltog i en bestemt del af dette kartel, eftersom deres manglende deltagelse i denne del i princippet havde den samme indvirkning på konkurrencen.

295 Det er ganske vist muligt at foretage en vægtning af den nedsættelse, der indrømmes på grund af den manglende deltagelse i en del af kartellet, på grundlag af den samlede varighed af hver enkelt virksomheds deltagelse i dette kartel. I det foreliggende tilfælde deltog appellanten imidlertid i tre år, som udgjorde næsten halvdelen af selskabets deltagelse i det nævnte kartel, ikke i denne del, mens Riva i de ti år og seks måneder, som dette selskab deltog i det samme kartel, kun havde undladt at deltage i den nævnte del i et år.

296 Under disse omstændigheder må det fastslås, at Kommissionen har behandlet sammenlignelige situationer forskelligt uden at give en gyldig begrundelse for denne forskellige behandling.

297 Det følger heraf, at det ottende anbringendes første led skal tages til følge. Den appellerede dom skal derfor ophæves, uden at det er nødvendigt at tage stilling til dette anbringendes andet led.

Søgsmålet for Retten

298 Ifølge artikel 61, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol ophæver Domstolen, hvis den giver appellanten medhold, den af Retten trufne afgørelse. Domstolen kan herefter selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse.

299 I den foreliggende sag træffer Domstolen endelig afgørelse i sagen, der er moden til påkendelse.

300 Det fremgår af denne doms præmis 286-297, at den omtvistede afgørelse ikke er forenelig med ligebehandlingsprincippet, for så vidt som den indrømmede appellanten en nedsættelse af bøden på 2% pr. år for en periode, hvor appellanten ikke havde deltaget i en del af det omhandlede kartel, mens den af de samme grunde indrømmede Riva en nedsættelse på 3%. Da Domstolen har fastslået, at den omtvistede afgørelse er ulovlig, kan den som led i udøvelsen af sin fulde prøvelsesret sætte sin egen vurdering i stedet for Kommissionens og derfor ophæve, nedsætte eller forhøje bøden. Denne kompetence udøves under hensyntagen til alle faktiske omstændigheder (dom af 12.11.2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod

Kommissionen, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, præmis 78 og den deri nævnte retspraksis). I det foreliggende tilfælde finder Domstolen under udøvelse af sin fulde prøvelsesret, at nedsættelsessatsen på 3% pr. år ligeledes bør anvendes på appellanten.

301 Det følger heraf, at den bøde, som appellanten blev pålagt i den omtvistede afgørelse, fastsættes til 2 165 000 EUR.

Sagsomkostninger

302 Ifølge procesreglementets artikel 184, stk. 2, træffer Domstolen, såfremt appellen tages til følge, og Domstolen selv endeligt afgør sagen, afgørelse om sagsomkostningerne.

303 I henhold til nævnte reglements artikel 138, stk. 3, der i medfør af dets artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, bærer hver part sine egne omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter.

304 Da appellanten og Kommissionen hver især har tabt på et eller flere punkter, pålægges det derfor disse hver at bære deres egne omkostninger i forbindelse med sagen i første instans og appelsagen.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Sjette Afdeling):

1) Punkt 1 i domskonklusionen i Den Europæiske Unions Rets dom af 9. november 2022, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-667/19, EU:T:2022:692), ophæves, for så vidt som Ferriere Nord SpA's klagepunkter i det niende anbringende vedrørende tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der blev fremsat i første instans, forkastes.

2) I øvrigt forkastes appellen.

3) Artikel 2, stk. 3, i Kommissionens afgørelse C(2019) 4969 final af 4. juli 2019 om en procedure efter EKSF-traktatens artikel 65 (sag AT.37956 – Rundt armeringsstål) annulleres.

4) Den bøde, som blev pålagt Ferriere Nord SpA for den i artikel 2, stk. 3, i afgørelse C(2019) 4969 final konstaterede overtrædelse, fastsættes til 2 165 000 EUR.

5) Ferriere Nord SpA og Europa-Kommissionen bærer hver deres egne omkostninger i forbindelse med sagen i første instans og appelsagen.

Underskrifter